

Uusi jalostuksen tavoiteohjelma 2023 - 2027

AMERIKANCOCKERSPANIELI

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 6.4.2014. Päivitys hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 3.4.2022. SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 12.12.2022.

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA.....	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	7
4. RODUN NYKYTILANNE	8
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	8
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	8
4.1.2 Jalostuspohja	12
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	17
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	18
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	20
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	20
4.2.2 Jakautuminen näyttely-/ käyttö-/ tms. -linjoihin	20
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	20
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	20
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	26
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	27
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	28
4.3. Terveys ja lisääntyminen	29
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	29
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	34
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	37
4.3.4 Lisääntyminen.....	38
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	39
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	39
4.4. Ulkomuoto.....	40
4.4.1 Rotumääritelmä.....	40
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	41
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	43
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	43
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	45
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	45
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	46
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	48
6.1 Jalostuksen tavoitteet	48
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	48
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	49
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	50
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	52
7. LÄHTEET	53
8. LIITTEET	53

1. YHTEENVETO

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Amerikancockerspanielin alkuperäinen käyttötarkoitus on noutava ja ylösajava lintukoira. Se on luonteeltaan iloinen, tasapainoinen ja innokas. Amerikancockerspanielit ovat vilkkaita ja kekseliäitä koiria, jotka alun perin kehitettiin kurpan metsästykseen. Rotu polveutuu Amerikkaan viedystä englannin cockerspanielista, jota meillä Suomessa kutsutaan vain cockerspanieliksi. 1800-luvun lopussa amerikkalaiset alkoivat jalostaa cockerspanielia omaan suuntaansa, hienostuneemmaksi ja runsasturkkisemmaksi.

Englantilaiseen serkkuunsa verrattuna jenkki on kooltaan hieman pienempi ja sen karvapeite on huomattavasti runsaampaa. Amerikancockerspanielin pää on pyöreämpi ja kuono leveämpi, mikä antaa sille sen kuuluisan ilmeen.

Koiranjalostuksen päämäärä on pyrkiä kasvattamaan mahdollisimman rotumääritelmän mukaisia, käyttötarkoitukseensa soveltuvia, hyväluonteisia ja terveitä rodun edustajia. Amerikancockerspanieli on lintukoira pienin, tiivis, hieman korkeuttaan pidempi ja runsasturkkinen.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Viime vuosina amerikancockerspanieleiden rekisteröintimäärät ovat laskeneet populaation kannalta huolestuttavan paljon. Kokonaisrekisteröintimäärä on vakiintunut noin 100 koiran tasolle vuosittain. Pienessä populaatiossa se tarkoittaa yleensä sukusiitosasteen kasvamista, joskin amerikancockerspanieleilla taso on KoiraNetin mukaan ollut laskusuunnassa, pysyen alle 1,5%:ssa. Tämä ei kuitenkaan kerro koko totuutta, sillä rodussamme käytetään paljon ulkomaisia koiria, joiden sukutaulutiedot ovat vajavaisia ja näin ollen täysin totuudenmukaista sukusiitosastetta ei saada laskettua.

Jalostuksessa tuonti- ja lainakoirien käyttö on rodussamme runsasta kotimaisiin verrattuna. Tämän voisi olettaa tuovan vaihtelua populaatioon ja osittain näin onkin, jos tarkastellaan ensimmäistä polvea. Otettaessa tarkasteluun mukaan toisen sukupolven tiedot, havaitaan läheisiä sukulaisuussuhteita käytettyjen urosten kesken, mikä ymmärrettävästi kaventaa jalostuspohjaa.

Vastuu rodun jalostuksessa on kasvattajilla. Kasvattajien tulee olla rehellisiä omissa koirissaan ja kasvateissaan esiintyvistä perinnöllisistä sairauksista sekä jalostustoimikunnalle että pentujen ostajille. Jalostukseen käytettävien urosten omistajilta vaaditaan samaa vastuuta ja avoimuutta. Urosten omistajilta edellytetään myös kriittisyyttä ja heidän tulee estää omien urostensa liiallista käyttämistä jalostukseen. Siitosmatadorien käyttöä tulee välttää. Toistaiseksi ei ole katsottu tarpeelliseksi rajoittaa määräyksillä urosten käyttöä.

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Luonnetta koskeva jalostustavoite on pyrkimys kasvattaa hyväluonteisia amerikancockerspanieleita, jotka sopeutuvat hyvin nykypäivän elämään ja soveltuvat monenlaiseen harrastustoimintaan sekä ovat hyviä perheen jäseniä.

Luonteeltaan amerikancockerspanielin tulisi olla ikuinen pentu, aina valmis seuralainen, vilkas, avoin ja utelias. Amerikancockerspanieli kanssa voi harrastaa melkein mitä vain. Esiintymisestä nauttiva, huomion keskipisteenä viihtyvä ja upeaturkkinen amerikancockerspanieli on loistava näyttelykoira, viihtyy sohvalla omistajan vieressä, lähtee mielellään metsään jäljestämään, on nopeaoppinen tottelevaisuuskoulutuksessa ja ketterä agilitykoira.

Terveys

Suomessa amerikancockerspanielikanta pohjautuu vahvasti amerikkalaisiin koiriin. Amerikancockerspanielin FCI:n rotumääritelmä on sama kuin rodun kotimaassa USA:ssa. Terveystilanne ei juuri poikkea rodun kotimaasta. PEVISA:n voimassaoloaikana sairastuneiden yksilöiden lukumäärä on pysynyt samalla tasolla. Perinnöllinen harmaakaihi, MRD ja distichiasis lienevät suurimmat silmäongelmat rodun terveydessä tällä hetkellä. Perinnöllinen harmaakaihi diagnosoidaan vuosittain muutamalle rodun yksilölle. Aiemmin rodussa tavattua PRA:ta ei ole todettu 15 vuoteen, mutta sen sijaan MRD-

tapauksia on useita. Kahta MRD-koiraa ei suositella yhdistettäväksi pentueita suunniteltaessa. Yhdistys pyrkii saamaan koirien omistajat ymmärtämään vanhojen koirien ja varsinkin jalostukseen käytettyjen vanhojen koirien silmätutkimuksen merkityksen jalostuksellisesti.

Patellaluksaatiota, aste 1 tai 2, esiintyy rodulla muutamia tapauksia vuosittain. Rodun lonkkatilasto sen sijaan näyttää huolestuttavalta. A-tuloksella on riittämätön määrä rodun edustajia ja C- ja D-tulokset ovat tulleet yleisemmiksi. Kuvattuja koiria on edelleen rekisteröintiinkin nähden liian vähän. Yhdistys pyrkii järjestämään edullisia joukkoterveystutkimuksia silmien, polvien ja lonkkien osalta eri puolilla Suomea.

Amerikancockerspanieleiden PEVISA-ohjelmaa on uudistettu / tiukennettu useaan otteeseen vuosien saatossa. Viimeisin rotujärjestön yleiskokous keväällä 2022 hyväksyi tiukennetun PEVISA-ohjelman. 1.7.2023 alkaen pentueen vanhemmilla on oltava astutushetkellä 12kk tuoreempi silmätarkastuslausunto (PRA:ta ja perinnöllistä kataraktaa sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä), voimassaoleva polvitutkimuslausunto (raja-arvo patellaluksaation aste 1) ja lonkkakuvauslausunto (raja-arvo C). Viralliset selkäkuvaukset ovat lisääntyneet ilahduttavasti, ja kuvauksiin kannustetaan, vaikka ne eivät pakollisia olekaan.

Ulkomuoto

Ulkomuodon osalta keskeisin jalostustavoite on mahdollisimman rotumääritelmän mukainen amerikancockerspanieli. Ulkomuototuomarikoulutuksen avulla tullaan opastamaan tuomareita kiinnittämään enemmän huomiota kokoon, rakenteeseen, liikuntaan sekä turkin silkkimäiseen laatuun. Etuosien rakenteen parantaminen on erittäin tärkeää. Amerikancockerspanieli on varsinaisista spanieliroduista pienin. Ulkomuototuomareiden toivotaan mittaavan koirat näyttelytilanteessa silmämääräisen arvion lisäksi. Turkin oikea laatu ja oikea määrä tulee olla yksi erityishuomion kohde.

Rodun kannan pienuus Suomessa huomioon ottaen yleinen taso on varsin hyvä, viime vuosina jopa parantunut. Perinnöllisen vaihtelun säilymisestä tulee huolehtia ja kasvattajien edellytetään käyttävän koiriaan jalostukseen monipuolisesti, PEVISA-ohjelman mukaiset määräykset ja rotujärjestön sovitut jalostuksen toimintaohjeet huomioon ottaen. Vähimmäisvaatimukset täyttävistä yhdistelmistä syntyneet pentueet otetaan rotujärjestön maksuttomaan pentuvälilytykseen.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Terveys Silmätutkimus PEVISA-ohjelman mukainen (virallinen tutkimustulos ei saa olla 12 kk vanhempi astutushetkellä, tulos ei saa osoittaa perinnöllisen kataraktan tai PRA:n oireita.)

Molemmilla vanhemmilla on oltava astutushetkellä virallinen polvitutkimustulos. PEVISA-ohjelman mukaisesti rekisteröinnin raja-arvona on patellaluksaation aste 1.

Molemmilla vanhemmilla on oltava astutushetkellä virallinen lonkkakuvauslausunto. **Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkalausunto C.**

Näyttelytulokset Vähintään toisella ERI ja toisella EH / hyväksytyt jalostustarkastus tai molemmilla hyväksytyt jalostustarkastus.

Sukusiitos Jalostusyhdistelmien sukusiitosprosentin tulee olla alle 6,25% laskettuna viiden (5) sukupolven mukaan

Populaation monimuotoisuus Suositus yksittäisen koiran enimmäisjälkeläismäärälle on 25. Koiraa, jolla on jo 25 jälkeläistä, ei suositella enää käytettäväksi jalostukseen. Ulkomaisten koirien kohdalla sovelletaan jälkeläismääriä Suomessa.

Uusintayhdistelmiä ei suositella.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Amerikancockerspanielin alkuperäinen käyttötarkoitus on noutava ja ylösajava lintukoira. Se kehitettiin alun perin kurpan metsästykseseen. Amerikancockerspanieli kuuluu nuorimpiin rotuihimme. Se sai alkunsa maailmansotien välisenä aikana, jolloin amerikkalaisten spanielikasvattajien keskuudessa tapahtui jakaantuminen traditionaalisen cockerspanielin ja runsasturkkisemmän cockerspanielin ("woolly cocker") harrastajiin. Jo 1870-luvulla esiintyi sekä Amerikassa että Kanadassa pieniä maksanuskeita ja punaisia spanieleita, joita nimitettiin "water spanieleiksi", "cockerspanieleiksi" tai "cocking spanieleiksi". Samoihin aikoihin tuli Amerikkaan, lähinnä Kanadan kautta, englantilaisia mustia fieldspanieleita. Ensimmäiset cockerspanielit rekisteröitiin vuonna 1879 eli kaksi vuotta American Spaniel Clubin perustamista aikaisemmin.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Rodun varsinaisena kantaisänä voidaan pitää vuonna 1882 syntynyttä mustaa CH OBO II-nimistä urosta, jonka emä Chloe II tuotettiin Englannista kantavana. Se astutettiin James Farrow'n legendaarisella Obolla. CH Obo II herätti suurta ihastusta spanielikasvattajien keskuudessa ja siitä tuli erittäin suosittu siitosuro, mihin vaikutti myös se, että se periytti pelkästään mustaa väriä. Yhdessä sisruolensa Miss Obo II:n kanssa se vaikutti erittäin paljon cockerspanielin tyyppin yhtenäistymiseen. Molemmat esiintyvät kuuluisan siitosuroksen Robinhurst Foreglown sukutaulussa.

Robinhurst Foreglown omistaja Townsend Scudder joutui ostamaan kaikki Blackstone kennelin 32 koiraa saadakseen Foreglown isän Blackstone Chiefin. Herra Scudder ymmärsi Foreglown suuren siitosarvon jo varhain ja lupasi ilmaisen astutuksen jokaiselle "tyypilliselle" cockerspanieli nartulle. Foreglown pojista Red Brucie, Ch Sand Spring Sunrise, Ch Midkiff Miracle Man ja Ch Limestone Laddie tulivat tunnetuksi siitosuroksina. Red Bruciella, joka oli syntynyt 1921, oli 38 valiojälkeläistä. Rodun kehitys oli varsin nopeata etenkin Massachusetissa ja Torontossa ja jo 1920-luvulla esiintyi nykyisten Englannin cockerspanieleiden näköisiä yksilöitä. Vuonna 1921 voitti Herra Paynen omistama mustavalkoinen CH Midkiff Seductive ensimmäisenä cockerspanielina BIS:n New Yorkissa Madison Square Gardenin näyttelyssä. Seductiven ohella tähän ovat pystyneet CH My Own Brucie vuonna 1940 ja 1941, sekä CH Carmor's Rise 'N' Shine vuonna 1954.

Rodun varsinaisen läpimurto tapahtui 1930-luvun alkupuolella. Yksi tuon ajan voitokkaimmista koirista oli punavalkoinen CH Idahurst Belle II, joka voitti kolmesti peräkkäin American Spaniel Clubin Speciality Shown vuosina 1930–1932. Vuosikymmenen vaihteessa aloitti kasvatustyönsä myös Stockdale-kennel joka tuli tunnetuksi voitokkaista mustista cockerspanieleistaan. Kennelin kuuluisin koira oli musta uros CH Stockdale Town Talk, joka oli peräti 81 valion isä. Rotu saavutti 1930-luvun alussa ennen näkemättömän suosion etenkin seurakoirana. Runsaan lemmikkiutuotannon ohella alkoi muodostua kasvattajien keskuuteen kaksi leiriä. Traditionaalisen Englannin cockerspanielin kannattajat perustivat oman yhdistyksen vuonna 1935. Runsaampiturkkiset eli 'woolly cockerit' menestyivät näyttelykoirina ja niistä kehittyi vähitellen nykyinen amerikancockerspanieli. Jo 1930-luvulla muutamat etenevät kasvattajat olivat saaneet kehityksi uuden cockerspanielityypin, jolla oli ominaista runsaampi turkki, neliömäisempi runko ja lyhyempi kuono-osa. Vuonna 1936 muodostettiin omat näyttelyluokat näille kahdelle eri tyypille: pienemmät (9-12 kg) olivat amerikancockerspanieleita ja suuremmat (12–14 kg) Englannin cockerspanieleita. Omaksi rodukseen amerikancockerspanieli tunnustettiin Kanadassa 1940 ja Amerikassa 1946.

Toisen maailmasodan jälkeen tulivat ensimmäiset amerikancockerspanielit Eurooppaan diplomaattien ja amerikkalaisten upseereiden mukana. Rodun kasvatusta vanhalla mantereella alkoi ensimmäiseksi Hollannissa, missä Nell Koning-Goudappel aloitti ura-uurtavan kasvatustyönsä 1950-luvun alussa. Hänen Saksasta amerikkalaiselta upseerilta vuonna 1951 ostamansa vaalea narttu Jane of Herzogum oli ensimmäinen amerikancockerspanieli, joka arvosteltiin omana rotuna Euroopassa. Nell Koning-Goudappelin kasvattamat van der Cockerbox amerikancockerspanielit vaikuttivat paitsi Hollannin myös Englannin ja Pohjoismaiden amerikancockerspanielikannan muodostumiseen.

Sukulaisrotut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Englannin cockerspanieli.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomessa merkittiin rotukirjaan 1950-luvun vaihteessa kolme amerikancockerspanieliä. Ensimmäiset pentueet rekisteröitiin 1969 ja kasvatustyö vilkastui 1970-luvulla, jolloin kasvattajia oli jo 10 ja rotuun saatiin kansainvälisiä muotovalioitakin. 1970–80-luvuilla suuri osa tuonneista tuli Iso-Britanniasta ja Ruotsista, koska näistä maista tuonti oli karanteenivapaata. Tuonnit rodun kotimaasta, karanteenirajan takaa, olivat kalliita ja hankalia. Niitäkin kuitenkin oli muutamia. Vuotta 1988 voidaan pitää jonkinlaisena käännekohtana rodun kannalta Suomessa. Silloin rajat aukenivat rabies-tapausten vuoksi ja karanteenimääräykset poistuivat. Koirien tuonti ulkomailta helpottui huomattavasti. Saimme runsaasti uutta jalostusmateriaalia useiden vuosien aikana pääasiassa USA:sta. Häntien typistyskielto astui voimaan 1.7.1996 ja 1.1.2001 jälkeen syntyneet typistettyhäntäiset koirat eivät enää saaneet osallistua näyttelyihin. Tämä näkyikin jälleen tuontien selvänä vähenemisenä aluksi, mutta 2000-luvun loppupuolella ja 2010-luvun alussa tuontimäärät lähtivät jälleen nousuun, kun moni muukin maa on lopettanut häntien typistämisen. Tuontien määrä on pysynyt melko samalla tasolla eikä eroavaisuutta urosten ja narttujen määrässä juuri ole. Kun katsotaan rekisteröintejä kokonaisuudessaan, voidaan havaita, että 2010-luvulla on taso vakiintunut kotimaisissa pennuissa noin 70 pennun vuositasolle, pois lukien vuoden 2012 piikkiä. Kokonaisrekisteröintimäärän voidaan siis sanoa tasaantuneen noin 100 koiran vuosittaisosolle.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Aluksi amerikancockerspanieliharrastajat kuuluivat paikallisten spanielikerhojen kautta Suomen Spanieliliittoon, jonka julkaisemassa Spanieli-lehdessä oli sen alaisille roduille oma palsta. Palstalla tiedotettiin tulevia tapahtumia, tuloksia ym. tärkeitä asioita. 8.3.1980 perustettiin oma rotuyhdistys Amerikancockerspanielikerho ry. pienen mutta aktiivisen joukon voimin. Suomen Kennelliitto myönsi kerholle rotua harrastavan yhdistyksen arvon vuonna 1988.

Rotujärjestöksi Amerikancockerspanielikerho ry. hyväksyttiin SKL:n kokouksessa 18.11.1995. Samalla yhdistyksemme irtautui Suomen Spanieliliitto ry:n alaisuudesta, mikä merkitsi myös amerikancockereiden osallistumisoikeuden menettämistä Spanieliliiton järjestämiin kokeisiin, mm. spanieleiden taipumuskokeisiin. 10.10.1997 voimaan astuneen sääntömuutoksen myötä yhdistyksen nimi muuttui Amerikancockerspanielit ry:ksi. Kennelliitto hyväksyi uudistetut säännöt 17.5.2007, jotka astuivat voimaan 1.8.2007 ja niiden myötä palautui amerikancockerspanieleille oikeus osallistua spanieleiden taipumuskokeisiin.

Vuosien varrella yhdistyksen jäsenmäärä on pysynyt suurin piirtein samana. **Jäsenmäärä 31.12.2021 oli 219 henkilöä.**

Erilaista toimintaa on yhdistyksen taipaleella järjestetty pienehkön aktiivijäsenistön voimin. Vuosittain on järjestetty Open Match Show (myöhemmin Club Show), johon on lähes aina tuomari kutsuttu rodun kotimaasta USA:sta, metsästyskoirien jäljestämiskoe, virallinen erikoisnäyttely ja agilityn rotumestaruus. Kesäpäiviä, jalostustarkastuksia, virallisia tottelevaisuuskokeita on myös pidetty sekä erilaisia tapahtumia joukkoterveystarkastuksista trimmaus- ja agilityykursseihin. Yhdistys on julkaissut neljästi vuodessa ilmestyvää Jenkki-lehteä vuodesta 1986. Internet-sivuja on ylläpidetty 1990-luvun lopulta lähtien. Lehdessä julkaistaan ajankohtaisia artikkeleita terveydestä, rodusta, harrastuksista ym. aihepiireistä. Yhdistys ei enää julkaise vuosikirjaa, mutta päänäyttelyn ja club show'n tulokset arvosteluineen julkaistaan rotujärjestön lehdessä.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Yhdistyksen asioita hoitaa syyskokouksen valitsema puheenjohtaja sekä hallitus, johon kuuluu 9 varsinaista ja 3 varajäsentä. Varsinaisten jäsenten toimikausi on 3 vuotta, puheenjohtaja ja hallituksen varajäsenet samoin kuin muut toimihenkilöt valitaan vuodeksi kerrallaan.

Jalostusorganisaatio muodostuu siten, että rotujärjestön hallitus valitsee vuosittain jalostustoimikunnalle puheenjohtajan, joka kokoaa ympärilleen muun toimikunnan, vähintään 4 jäsentä. Toimikunta valitaan vuodeksi kerrallaan. Jalostustoimikuntaan voidaan valita henkilö, joka

- on suorittanut hyväksytysti SKL:n kasvattajan peruskurssin
- tuntee hyvin maassamme olevan amerikancockerspanielikannan
- omaa riittävät teoreettiset tiedot perinnöllisyydestä
- omaa käytännön kokemusta rodun jalostamisesta
- on pitkäjänteinen ja neuvottelu- ja yhteistyökykyinen sekä kaikessa toiminnassaan yleistä luottamusta nauttiva

Toimikunta valitsee keskuudestaan jalostussihteerin, pentuvälittäjän ja varapuheenjohtajan. Kaikki jalostustoimikunnan jäsenet toimivat jalostusneuvojina. Toimikunta voi tarpeen mukaan nimetä keskuudestaan tai toimikunnan ulkopuolelta henkilöitä erillisten tehtävien vastuuhenkilöiksi tai avustajikseen.

Yhdistys ylläpitää ilmaista pentuvälitystä, johon hyväksytään jalostustoimikunnan vähimmäisvaatimukset täyttävät pentueet. Yhdistyksen hallitus nimeää myös muut toimikunnat vuodeksi kerrallaan. Tällaisia toimikuntia ovat mm. lehti-, kesäpäivä- ja näyttelytoimikunta.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

”Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suoja monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröintiin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään roduissa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin 100 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröintiin.” ([Katariina Mäki 2013](#))

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

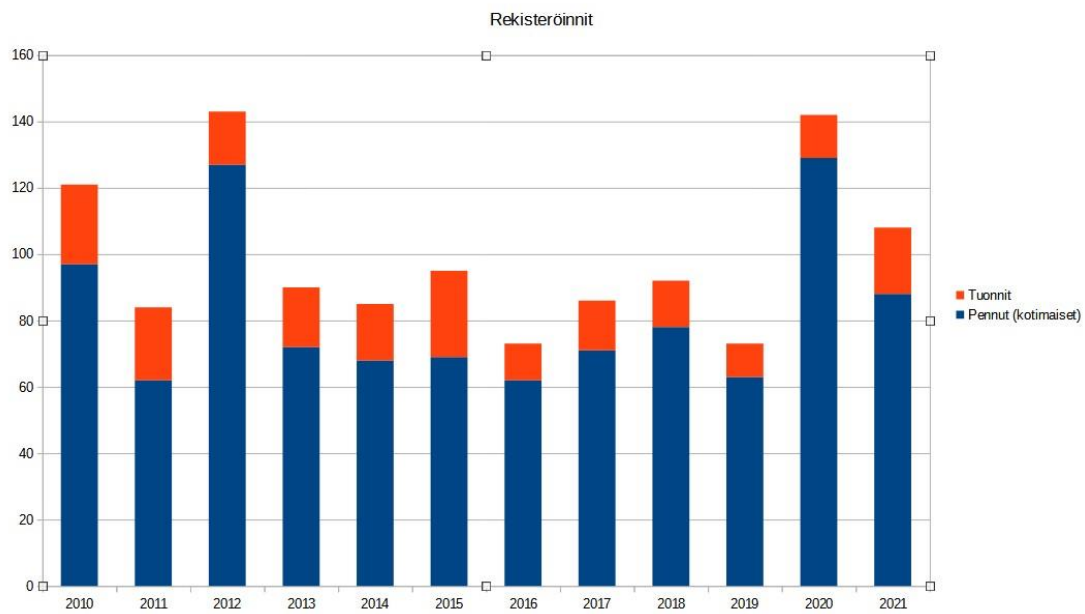
Taulukko 1a Vuositilasto (kuuluu tähän, jos pomppinut eri paikkaan!)

Taulukko 1a Vuositilasto

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Pennut (kotimaiset)	88	129	63	78	71	62	69	68	72	127
Tuonnit	20	13	10	14	15	11	26	17	18	16
Rekisteröinnit yht.	108	142	73	92	86	73	95	85	90	143
Pentueet	20	28	16	17	17	15	16	16	15	27
Pentuekoko	4,4	4,6	3,9	4,6	4,2	4,1	4,3	4,2	4,8	4,7
Kasvattajat	12	14	11	12	14	14	13	13	13	21
Jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	14	18	13	12	11	12	15	14	12	21
- kotimaiset	7	10	5	5	5	9	10	6	2	8
- tuonnit	5	4	6	3	4	2	3	6	9	8
- ulkomaiset	2	4	2	4	2	1	2	2	1	5
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3v	4v	4v	4v	4v	4v	3v	3v	3v	4v
Jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	20	26	15	15	17	15	16	16	15	27
- kotimaiset	11	15	9	8	8	10	11	10	10	18
- tuonnit	9	11	6	7	9	5	5	6	5	9
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4kk	2kk	1kk	2kk	7kk	1kk	8kk	1kk	11kk	6kk
Isoisät	28	34	22	25	23	24	25	28	24	38
Isoäidit	27	41	24	26	28	25	26	29	25	42
Sukusiitosprosentti	0,51%	1,85%	2,23%	0,95%	1,02%	0,94%	1,46%	1,12%	1,24%	1,05%

Kun kyse on rodusta, jossa ei uusia rotuunottoja tehdä eikä ole olemassa mitään alkukantaista, vielä löytämätöntä linjaa, koirien keskinäinen sukulaisuus eli sukusiitosaste väistämättä kasvaa, ellei roturisteytyksiä tehdä. Järkevällä jalostuskoirien käytöllä ja harkituilla jalostusvalinnoilla sukusiitoksen kasvunopeutta voidaan kuitenkin hidastaa. Populaation kannalta hyödyllisin jalostusyhdistelmä ei välttämättä ole aina lyhyellä tähtämellä yksittäisen yksilön kannalta paras jalostusyhdistelmä. Eräs lemmikkieläinjalostuksen haasteista on ”yhteisen hyvän” eli populaation edun ajattelemisen pelkkien omien intressien sijaan, kun kyse on vapaaehtoisuuteen ja harrastukseen pohjautuvasta jalostuksesta ja kasvatuksesta. Erityisesti pienilukuisissa roduissa jokaisella pentueella on merkitystä. Viime vuosina amerikancockerspanieleiden rekisteröintimäärät ovat laskeneet populaation kannalta huolestuttavan paljon, lukuunottamatta paria viime vuotta jolloin on ollut jälleen nousua havaittavissa. (taulukko 1).

Taulukko 1 Rekisteröinnit

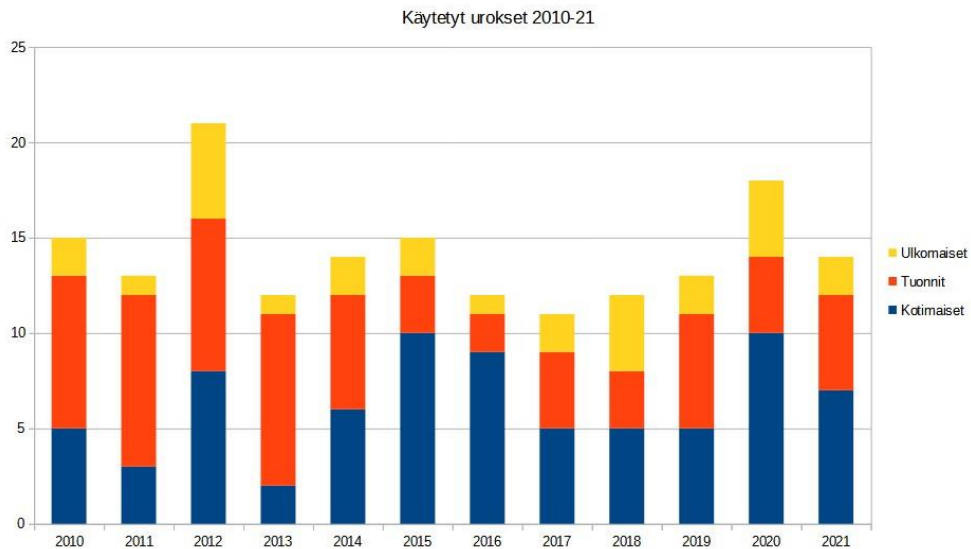

Sukusiitosasteen kasvunopeus saadaan laskettua seuraavasta kaavasta: $\%F = 1/8N(m) + 1/8N(f)$ jossa N(m) ja N(f) ovat jälleen lisääntyvien urosten ja narttujen määrät. Amerikancockerspanieleiden sukusiitosasteen kasvu on hieman hidastunut, joskin se on edelleen turhan nopeaa. Tarkasteltuna nelivuotiskautena 2018-2021 sukusiitosasteen kasvunopeus oli $1/(8 \times 40) + 1/(8 \times 58) = 0,53\%$, kun se vuosina 2014-2017 oli $0,57\%$. Suositeltavaa olisi, ettei sukusiitosaste kasvaisi enemmän kuin $0,25\%$ vuodessa.

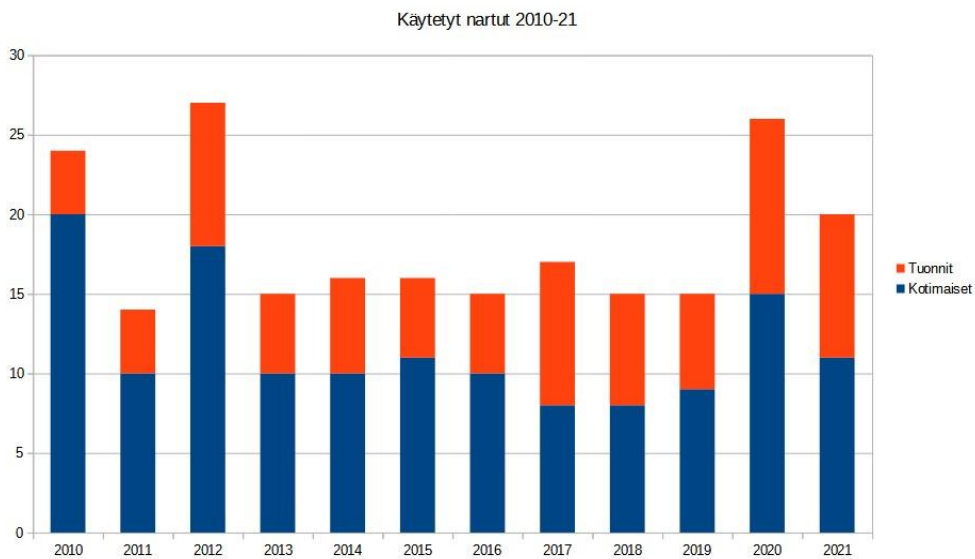
Vuosittainen keskimääräinen sukusiitosprosentti on vaihdellut, ollen 2010 jälkeen korkeimmillaan vuosina 2019 (2,24%) ja 2020 (1,85%), muuten pääosin 1% luokkaa tai alle. Kun vuosittain rekisteröidään yleensä 15-20 pentuetta, yksittäistenkin pentueiden korkeat sukusiitosprosentit nostavat lukua (esimerkiksi vuonna 2019 yksi vahinkopentue isä-tytär -yhdistelmä). Toisaalta rodussamme käytetään paljon ulkomaisia koiria, joiden sukutaulutiedot ovat vajavaisia ja näin ollen sukusiitosasteen laskeminen ei anna todellista lukua. Voimme parhaillaan vain arvailla suuntaa kokonaiskuvassa.

Uusintayhdistelmien tekoa ei voida nykytilanteessa poikkeuksia lukuunottamatta (esim. vain toista sukupuolta, yksi pentu jne) pitää perusteltuna tai suositeltavana. Uusintayhdistelmiä tehdään meillä silloin tällöin, jalostustoimikunta ei niitä suosittele.

Taulukko 2. Vuositilasto – Jalostukseen käytetyt urokset 2010-21

Taulukko 3. Vuositilasto – Jalostukseen käytetyt nartut 2010-21

Rekisteröintimäärät Suomessa

Vuodesta 2010 alkaen kotimaisia amerikancockerspanielipentuja on rekisteröity yleensä 60-90 pentua vuodessa. Poikkeuksia on kaksi: vuonna 2012 127 pentua ja vuonna 2020 129 pentua. Jälkimmäinen piikki ajoittuu koronapandemiaan, jolloin toisaalta yleisesti pentujen kysyntä oli runsasta ja toisaalta kun näyttelyitä ei järjestetty, saatettiin tehdä päätös pentueen teettämisestä näyttelykäyntien sijaan.

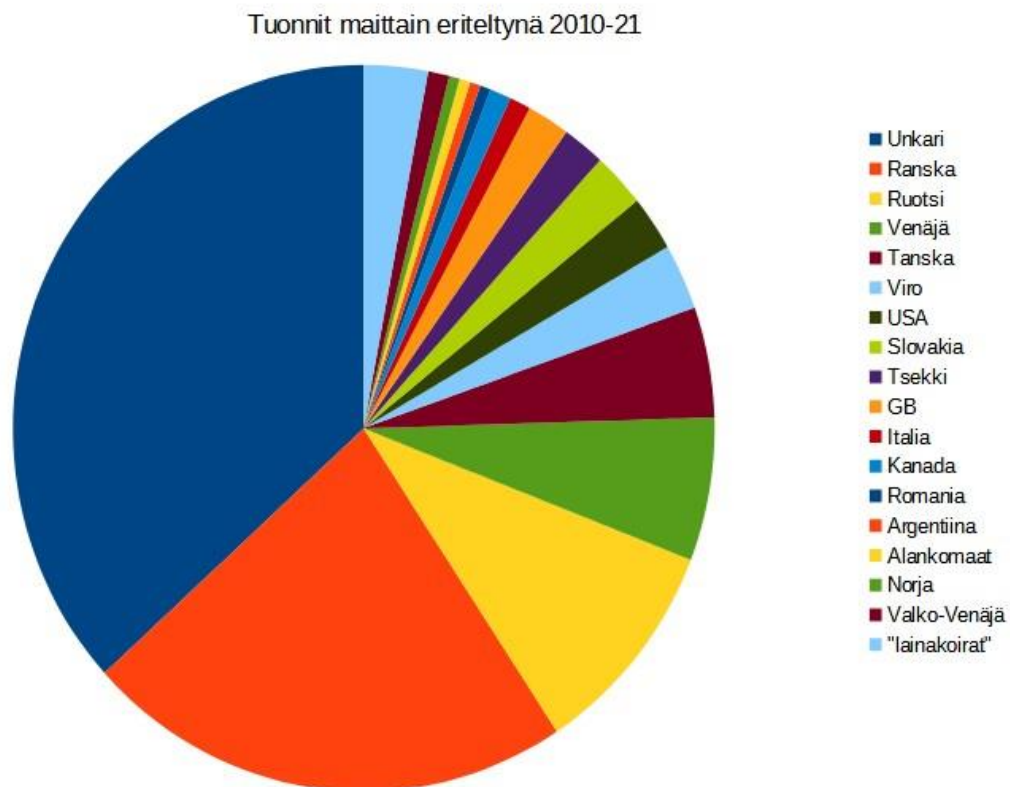
Jakautuminen linjoihin

Amerikancockerspanieleissa ei Euroopassa ole varsinaisia näyttely- ja käyttölinjoja, mutta kasvattajat ovat pääsääntöisesti pitäneet yksiväriset ja kirjavat linjat erillään. Syy tähän on yksinkertaisesti se, ettei ole haluttu ottaa riskiä värvirheellisistä pennuista ts. yksivärisistä, joissa on liikaa valkoista. Yksivärisiä ja kirjavia kuitenkin yhdistetään silloin tällöin. Esimerkiksi Suomessa rekisteröitiin v. 2018-2021 81 pentuetta, joista yksivärisiä 38, kirjavia 27 ja ns. sekavärisiä eli pentueita joissa toinen vanhemmista oli kirjava, toinen yksivärisen, oli 15 kpl. Yksiväristen ja kirjavien yhdistäminen vaikuttaa yleistyneen aiemmasta. Aikaisemmin tällä näytettiin useimmiten hakevan harvinaisempaa suklaanuskeaa väriä, nyt tämä ilmiö oli selkeästi vähemmistönä sekavärisissä pentueissa. Mielenkiintoinen tulevaisuuden näkymä koiran perimän selvityksen yleistyessä on, onko yksiväristen ja kirjavien amerikancockerspanieleiden perimässä toivottua erilaisuutta ts. antaisivatko kirjava-yksivärisen -yhdistelmät perimään monimuotoisuutta. Geenitestit ovat tuoneet kasvattajien käyttöön mahdollisuuden perimän selvitykseen. Vielä hyvin harvoja koiria on testattu eikä rotujärjestölle ole tietoja tuotu.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana tuontikoiria on rekisteröity keskimäärin n. 20 koiran vuosivauhtia. Oheisesta taulukosta käy ilmi vuosina 2010-2021 Suomeen tuodut amerikancockerit maittain eriteltynä. Taulukosta käy ilmi Unkarin tuontien suuri määrä. Unkarista on koiria tuotu kahdesta eri kennelistä, useimmiten perhekoiriksi. Kaikkia tuontejia ei tietävästi edes rekisteröidä Suomen Kennelliittoon. Ranskan tuonnit vähenivät huomattavasti sen jälkeen, kun vuonna 2018 merkittävä ranskalainen kennel siirsi toimintansa Suomeen. Samasta syystä kirjavia pentueita syntyy Suomessa nykyisin aiempaa enemmän.

Taulukko 4 Tuonnit maittain eriteltynä

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Rodun keskimääräinen jalostuskäytön ikä on pysynyt edelleen noin 4 vuodessa. Eroa urosten ja narttujen välillä on hyvin vähän. Urosten keski-ikä on ehkä hieman alhainen mutta rodun pieni populaatio ohjaa myös käyttämään hieman nuorempia uroksia (puraa jalostusuroksista). Rotujärjestö pyrkii tukemaan vanhempien urosten jalostuskäyttöä, mm. maksamalla kannustinrahaa yli 7-vuotiaiden koirien silmätarkastuksille.

Tietoa sukusiitoksesta

Koirakannan lähisukulaisuuden astetta kuvataan sukusiitosasteella. Se on prosentteina ilmaistava todennäköisyys sille, että yksilö on perinyt kuhunkin geenilokukseen molemmilta vanhemmiltaan samanlaiset, samalta esivanhemmalta peräisin olevat alleelit eli geeniversiot (nämä alleelit ovat silloin nk. homotsygootteja). Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä. Korkeat sukusiitoskertoimet (tai -asteet) kertovat siis perinnöllisen vaihtelun katoamisesta. Jossain määrin sukusiitos on tarpeen ja hyödyllistä, kun halutaan vakiinnuttaa tiettyjä rotutyypillisiä ominaisuuksia varsinkin rodun kehitysvaiheessa. Pitkään jatkuessaan se vaikuttaa haitallisesti paitsi näkyviin myös piileviin ominaisuuksiin; esimerkiksi vastustuskykyyn erilaisia taudinaiheuttajia vastaan (nk. MHC-geenit). MHC-geenien monimuotoisuus auttaa ylläpitämään kannan elinvoimaisuutta, joka siis sukusiitetyllä kannalla on selvästi alhaisempi. Yksittäisten jalostusyhdistelmien sukusiitosasteella ei ole yhtä paljon merkitystä kuin koko rodun sukusiitosasteella.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

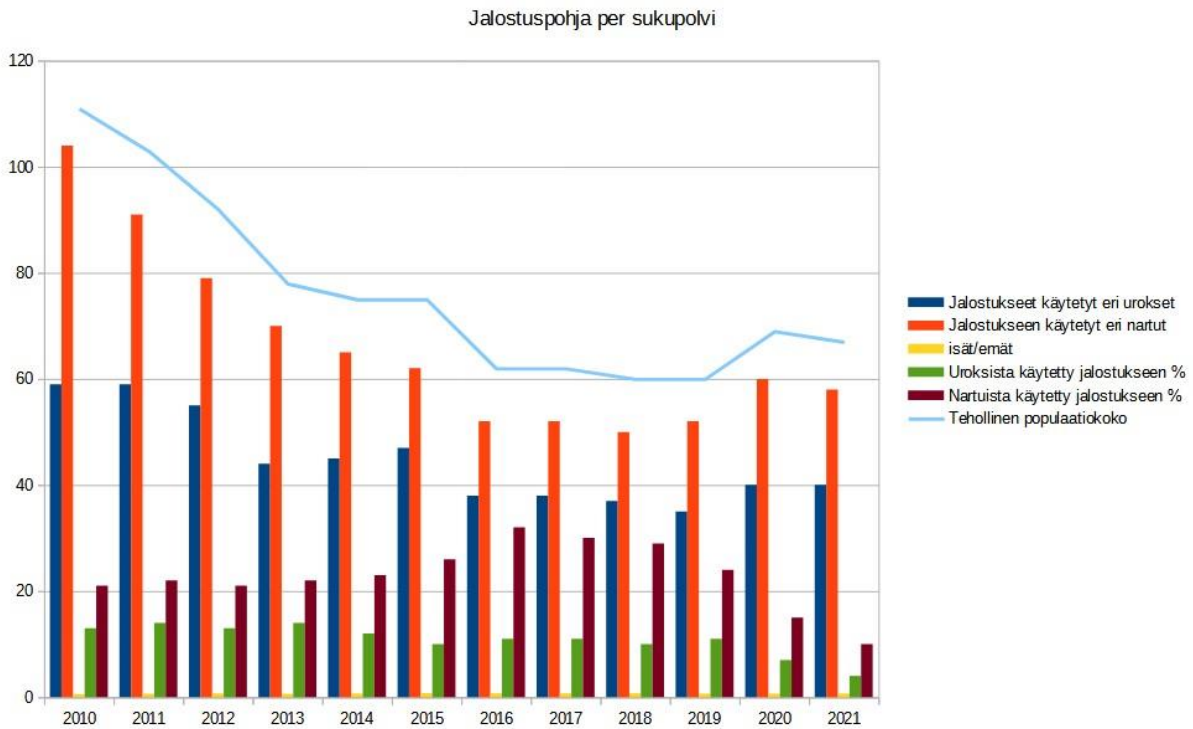
KoiraNetistä katsottuna amerikancockerspanieleiden sukusiitosasteet ovat vuoden 2010 jälkeen olleet edellä mainittua kahta poikkeusvuotta lukuunottamatta alle 1,5% . Tämä ei lukuna kuulosta pahalta, mutta sukusiitosasteen tarkastelu vaatisi kuitenkin aina mukaansa tiedon, kuinka monen sukupolven perusteella kerroin on laskettu. Tätä tietoa ei ole käytettävissä, koska KoiraNet on ainoa lähde. Kovin monta sukupolvea mukana ei ole, koska jalostuskoirista suuri osa on tuontikoiria tai tuontikoirien jälkeläisiä, ja tuontikoirien sukutaulutiedot Kennelliitossa rajoittuvat kolmeen sukupolveen. Siten on varsin todennäköistä, että jos sukusiitoskertoimet pystyttäisiin laskemaan kuuden -kymmenen polven perusteella (mikä kertoisi huomattavasti enemmän populaation tilanteesta), saisimme aivan toisenlaisia lukuja. Sillä vaikka meillä ollaankin maltillisia yksittäisten jalostusurosten käytössä, kantamme perustuu paljolti amerikkalaisiin koiriin ja muutaman sukupolven päästä sukutauluista löytyy toistuvasti samoja nimiä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 % (Katariina Mäki).

4.1.2 Jalostuspohja

Taulukko 5a. Jalostuspohja per sukupolvi

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
jalostukseen käytetyt urokset	40	40	35	37	38	38	47	45	44	55	59	59
uroksista käytetty jalostukseen	4 %	7 %	11 %	10 %	11 %	11 %	10 %	12 %	14 %	13 %	14 %	13 %
jalostukseen käytetyt nartut	58	60	52	50	52	52	62	65	70	79	91	104
nartuista käytetty jalostukseen	11 %	16 %	26 %	30 %	31 %	32 %	26 %	23 %	22 %	21 %	22 %	21 %
Isät / emät	0,69	0,67	0,67	0,74	0,73	0,73	0,76	0,69	0,63	0,7	0,65	0,57
tehollinen populaatiokoko	67	69	60	60	62	62	75	75	78	92	103	111

Taulukko 5b. Jalostuspohja per sukupolvi kuvaajana

2010-luvulla amerikancockerspanieleiden populaatio ja jalostuspohja ovat käyneet huolestuttavan pieniksi. Pentuemäärä on vaihdellut ollen vuosittain n. 15-25. Aktiivisia kasvattajia on vähän.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Jalostuspohjan laajuutta kuvataan määreellä tehollinen populaatiokoko. Se kuvaa niiden yksilöiden määrää, jotka siirtävät perintöainesta seuraavaan sukupolveen. ”Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.” (Katariina Mäki)

”Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.” (Katariina Mäki)

Tehollinen populaatiokoko voidaan laskea kaavasta $N(e) = 4x N(m) x N(f) / (2xN(m)+N(f))$ jossa $N(m)$ on lisääntyvien urosten määrä ja $N(f)$ lisääntyvien narttujen määrä. Tehollinen populaatiokoko voidaan totuudenmukaisimmin laskea sukupolvea kohden, jossa sukupolvia on 4v. Vuosina 2009–12 käytettiin jalostukseen yhteensä 55 eri urosta ja 79 eri

narttua. Näiden avulla laskettuna saadaan teholliseksi populaatiokooksi $4 \times 55 \times 79 / (2 \times 55 + 79) = 92$. Vuosina 2018-21 käytettiin jalostukseen yhteensä 40 eri urosta ja 58 eri narttua. Näistä laskettuna saadaan teholliseksi populaatiokooksi $4 \times 40 \times 58 / (2 \times 40 + 58) = 67$.

Rodun tehollinen populaatiokoko

KoiraNetistä katsottuna amerikancockerspanieleiden tehollinen populaatiokoko sukupolvea kohden on aiemmin vaihdellut sadan molemmin puolin. 2010-luvun puolivälin jälkeen tehollinen populaatiokoko per sukupolvi on ollut n. 60-70. Populaation suositeltava tehollinen populaatiokoko on vähintään 100–200. Ollessaan alle 50 se merkitsee vaarallisen kapeaa jalostuspohjaa. Kovin kapea jalostuspohja aiheuttaa väistämättä sukusiitosasteen kasvamista ja perinnöllisen vaihtelun häviämistä. Näin ollen nykytilanne on näidenkin lukujen valossa vähintään huolestuttava.

”Jos rodun tehollinen koko on alle 50 -100, rodusta häviää geenimuotoja niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä mahdollisimman useaa eri koiraa jalostukseen ja huolehtimalla, että niiden jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailla ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan. **Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä.** (Katariina Mäki)

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Nelivuotiskaudella 2018-21 on Suomessa rekisteröity yhteensä 358 amerikancockerspanielipentua. Näin ollen ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 18 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. Tämä luku on amerikancockerspanieleiden viimeaikaisilla rekisteröintimäärillä 36.

Taulukko 6. Vuosina 2010-21 jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta

#	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	GOD BLESS VIDZHET VOSTOCHNYJ SHHERBET	10	44	4,46%	4%	4	22	11	49
2	HEAVENLY WAY'S MADE TO LOVE	7	35	3,55%	8%	10	39	7	35
3	FOUR SEASONS PRINCE OF PARADISE	5	29	2,94%	11%	4	16	5	29
4	GALAKSI NOTHING TO DECLARE	5	28	2,84%	14%	2	9	5	28
5	STATESMAN TRICK OR TREAT	5	24	2,43%	16%	14	71	5	24
6	GALAKSI GRAND SLAM	5	23	2,33%	19%	6	32	12	46
7	EXCLAMATION MIRACLE ON ICE	5	23	2,33%	21%	1	2	5	23
8	HEAVENLY WAY'S AUTUMN TEMPTATION	5	22	2,23%	23%	4	20	6	27
9	FIDDLE-STICK'S TOUCH DOWN	4	21	2,13%	25%	2	12	4	21
10	PBJ'S ROCK ON	4	20	2,03%	27%	0	0	5	25
11	SILVERHALL SALUTATION	3	19	1,93%	29%	6	16	3	19
12	FABELSFEE HERE WE GO AGAIN	5	19	1,93%	31%	2	8	5	19
13	VERY VIGIE LOOK AT ME	4	19	1,93%	33%	3	16	4	19
14	FABELSFEE LETS PLAY THE GAME	5	18	1,83%	35%	5	22	7	28
15	AFIRE'S COVER TO WIN	5	18	1,83%	37%	7	30	5	18
16	AFTERGLOW TOKYO JOE	4	18	1,83%	39%	12	52	4	18
17	FOUR SEASONS HUNIQUE OH LORD	4	16	1,62%	40%	0	0	4	16
18	PBJ'S CLASSIC ROCK	3	16	1,62%	42%	0	0	3	16
19	HEAVENLY WAY'S TOUCH OF GOLD	4	15	1,52%	43%	1	1	4	15
20	ARRANT ACE OF THE PACK	4	14	1,42%	45%	1	5	8	32

Ajanjaksolla 50% pennuista on 24 eri uroksen jälkeläisiä (kaikkiaan 106 urosta, 100%)

Taulukko 7. Vuosina 2018-21 jalostukseen runsaimmin käytetyt 10 urosta

#	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	GOD BLESS VIDZHET VOSTOCHNYJ SHHERBET	9	42	11,73%	12%	4	22	10	44
2	PBJ'S ROCK ON	4	20	5,59%	17%	0	0	4	20
3	PBJ'S CLASSIC ROCK	3	16	4,47%	22%	0	0	3	16
4	EXCLAMATION MIRACLE ON ICE	3	15	4,19%	26%	1	2	5	23
5	GALAKSI NOTHING TO DECLARE	2	14	3,91%	30%	2	9	5	28
6	VERY VIGIE LOOK AT ME	3	13	3,63%	34%	3	16	4	19
7	SQUARE POINT'S ONCE-IN-A BLUE MOON	4	13	3,63%	37%	0	0	5	16
8	AFTERGLOW LIFE OF BRIAN	4	13	3,63%	41%	0	0	4	13
9	FABELSFEE LETS PLAY THE GAME	3	12	3,35%	44%	5	22	7	28
10	GLOWTIME DARK ALMOND	2	12	3,35%	47%	0	0	2	12

Ajanjaksolla 50% pennuista on 11 eri uroksen jälkeläisiä

Tehollisen populaatiokoon laajuuteen vaikuttaa sekä käytettyjen urosten että narttujen määrä.

Nelivuotisjaksolla 2018-21 meillä käytettiin jalostukseen yhteensä 40 eri urosta, ja niistä seitsemällä elinikäinen jälkeläismäärä ylitti edellä mainitun 18 jälkeläistä. Tarkasteltaessa käytetyimpien urosten listaa vuosilta 2010-21 havaitaan, että lähes kaikilla on vähintään 18 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläissuositusmäärää ei vuosina 2018-21 ylittänyt yksikään uros top 10-listalta. Katsottaessa ajanjakson 2010-21 listausta, top 20-listan uroksista kolmella ylittyy toisen polven jälkeläissuositusmäärää. Nykyisellä populaatiokoolla jälkeläismääräsuositus on niin pieni, että se ylittyy jo muutamalla hyväkokoisella pentueella. Tilanne on kuitenkin parantunut sitten tarkasteluvälin 2014-17. Aikaisemmassa tarkastelussa oli kiinnitetty huomiota käytetyimpien urosten lähisukulaisuuteen.

Tarkasteltaessa vuosina 2010-21 käytetyimpien urosten sukulaisuussuhteita, top 20 -listalta löytyy kolme isä-poika-paria ja setä sekä tämän veljenpoika. Sijalla 2 35 jälkeläisellään on Heavenly Way's Made To Love ja sijalla 19 sen poika Heavenly Way's Touch Of Gold 15 jälkeläisellä. Lisäksi Made To Loven emän Heavenly Way's To Destinyn tyttärenpoika Heavenly Way's Autumn Temptation löytyy sijalta 8 (22 jälkeläistä). 5. käytetyin uros tarkastellulla ajanjaksolla oli Statesman Trick Or Treat 24 jälkeläisellä, sen poika Fabelsfee Here We Go Again on sijalla 12, jälkeläisiä 19 kpl (viimeksimainitun uroksen kahdella veljelläkin on kaksi pentuetta kummallakin, vaikka ne eivät 20 listalle mahdukaan). Sijalla 7 on Exclamation Miracle On Ice (23 jälkeläistä), sen isä Afterglow Tokyo Joe löytyy 18 jälkeläisellään sijalta 16. Edellä mainitut setä ja veljenpoika ovat jalostuslainassa olleita koiria molemmat, PBJ's Rock On sijalla 10, 20 jälkeläistä, ja PBJ's Classic Rock, sijalla 18, 16 jälkeläistä.

Kun katsotaan vuosien 2018-21 käytetyimpien urosten sukulaisuussuhteita, 10 käytetyimmän uroksen listalla on setä ja veljenpoika (molemmat olleet jalostuslainassa, yhteenlaskettu jälkeläismäärä 36). Muita lähisukulaisia ei kyseisellä listalla nähdä. 10 käytetyimmän uroksen listalla on kolme lainakoiraa ja 4 tuontia ja vain kolme Suomessa syntyneitä. Koska tuonti- ja lainakoirien käyttö on meillä perinteisesti runsasta kotimaassa syntyneisiin verrattuna, käytetyimpien koirien lista uudistuu melko nopeasti ja vain harvoja aiemmin runsaasti käytettyjä sukujakaan jatketaan ainakaan isien kautta. Tässä on sekä hyötynsä että haittansa. Juuri missään muualla ei ole yhtä kattavaa terveystulostietokantaa kuin meillä, eikä avoin tiedonkulku ole itsestäänselvyys.

Taulukko 8. Vuosina 2010-2021 jalostukseen runsaimmin käytetyt nartut

#		väri	synt.	Pentueet	Pennut	2.polvessa	Jälk.yhteensä
1.	Troy's Winteres Eve Kiss	Ch/w	2016	3	18	0	18
1.	Four Seasons My Dream Star	musta	2007	3	18	4	18
3.	Arrant Joy Flirt	Ch tri	2010	3	17	20	17
4.	Exclamation Some Like It Hot	musta	2016	2	15	3	15
4.	Very Vigie Lilly Marlene	Tri	2015	3	15	12	15
6.	Afire's Inez In Trouble	buff	2006	2	14	43	18
6.	Niagara Minskaya	musta	2012	3	14	25	14
6.	Rubylocks Against All Odds	silver	2014	3	14	4	14
9.	Little Sweet Heart Of Dite Louise of	blue roan tan	2015	2	13	0	16
9.	Happy Hullabaloo After Eight	musta	2009	2	13	3	13
9.	Serene Dream On Very Vigie	buff	2009	3	13	49	13
9.	Exclamation Time For Love	B/W	2014	2	13	0	13
13.	Exclamation Dusk Till Dawn	B/T	2013	3	12	10	12
13.	Heavenly Way's Touch Of History	buff	2011	2	12	15	12
13.	Very Vigie Late Night Show	Tri	2015	2	12	0	12
13.	Acadia's American Tale	buff	2009	2	12	29	12
13.	Dix Dax Long Step To Love	suklaa	2012	2	12	2	12
13.	Fabelsfée Absolutely Adorable	musta	2014	3	12	0	12

Taulukko 9. Vuosina 2018-21 jalostukseen runsaimmin käytetyt 10 narttua

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	TROY'S WINTERES EVE KISS	3	18	5,03%	0	0	3	18
2	VERY VIGIE LILLY MARLENE	3	15	4,19%	3	12	3	15
3	EXCLAMATION SOME LIKE IT HOT	2	15	4,19%	1	3	2	15
4	LITTLE SWEET HEART OF DITE LOUISE OF ANAMERICA COLOR DREAM'S	2	13	3,63%	0	0	3	16
5	EXCLAMATION TIME FOR LOVE	2	13	3,63%	0	0	2	13
6	VERY VIGIE LATE NIGHT SHOW	2	12	3,35%	0	0	2	12
7	FABELSFEE ABSOLUTELY ADORABLE	3	12	3,35%	0	0	3	12
8	EXCLAMATION DUSK TILL DAWN	2	11	3,07%	2	10	3	12
9	FABELSFEE RADIANT FOR GLOWTIME	2	11	3,07%	0	0	2	11
10	SANPARTI'S GOES VIGIES WAY	2	10	2,79%	0	0	2	10

Narttujen vastaavat tilastot ovat luonnollisesti erilaisia, johtuen ensinnäkin rotumme keskimääräisen pentuekoon pienuudesta. Lisäksi vain hyvin harvalla nartulla on nykyisin 4 tai 5 pentuetta. Vuosina 2018-21 jalostukseen käytettiin yhteensä 58 narttua. Näistä yhdeksällä on ollut yhteensä kolme pentuetta, kuudellatoista kaksi, ja muilla vain yksi pentue. Narttujen pentuemääriä rajoittanee myös se seikka, että Suomessa vain harvalla kasvattajalla on suuria koiramääriä kotona ja monet käyttävät sijoituskoiria kasvatustyönsä apuna. Narttujen jälkeläismääriä tarkasteltaessa onkin järkevää katsoa toisen polven jälkeläismääriä.

Vuosina 2010-2021 jalostuksen käytetyistä nartuista kolmella kokonaisjälkeläismäärä on 18 jälkeläistä tai enemmän. 18 käytetyimmän nartun joukkoon ”pääsee” 12 jälkeläisellä, mikä tarkoittaa usein kahta reilunkokoista pentuetta. Ei ole yllättävää, että tutkittaessa jalostuskoirien lähisukulaisuuksia löytyy yhtäläisyyksiä urosten vastaavan listan kanssa. Isätilaston sijalla 6 (23 jälkeläistä) on Galaksi Grand Slam, jonka tytär Arrant Joy Flirt löytyy emätilaston sijalta 3 17 jälkeläisellään. Isätilaston 5. sijalla olevan Statesman Trick Or Treatin tytär Exclamation Some Like It Hot löytyy narttujen listauksesta sijalta 4 (15 jälkeläistä). Afterglow Tokyo Joen (isälistan sija 16, jälkeläisiä 18) tytär Exclamation Dusk Til Dawn löytyy emätilastosta 12 jälkeläisellään. Urosten listalta poimitaan myös Fabelsfee Lets Play The Game (sija 14), jolta löytyy käytetyimpien narttujen listalta sekä äiti Afire’s Inez In Trouble (sija 6, 14 jälkeläistä) että tytär Fabelsfee Absolutely Adorable (sija 16, 12 jälkeläistä). Vielä yksi perhe löytyy listoilta: sisarukset Heavenly Way’s Touch Of Gold (isätilasto sija 19, 15 jälkeläistä) ja Heavenly Way’s Touch Of History (emätilasto sija 14, 12 jälkeläistä) sekä molemmat vanhempansa, isä Heavenly Way’s Made To Love (urosten listaus sija 2, 35 jälkeläistä) ja emä Acadia’s American Tale (sija 15, 12 jälkeläistä, kaikki edellämainitun uroksen kanssa).

Tarkasteltaessa narttujen toisen polven jälkeläisiä, suositeltu yläraja (36) ylittyi viidellä nartulla, jotka ovat eri sukulinjoista lukuunottamatta yhtä äiti -tytär -paria. (KrisMyth Dream Performance ja Serene Dream On Very Vigie). Ylipäänsä käytetyimmät nartut ovat parissa ensimmäisessä sukupolvessa pääsääntöisesti eri sukulinjoista. Huomio kiinnittyy erääseen narttuun (Very Vigie Lilly Marlene), jolla itsellään on ollut 15 jälkeläistä. Nartun isä esiintyy varsin runsaasti amerikancockerspanielipopulaatiomme sukutauluissa: yhdellätoista sen jälkeläisellä on ollut yhteensä 20 pentuetta. Kaikki yksitoista ovat tuontikoiria.

Vuosina 2010-21 käytetyistä nartuista 16:lla oli ollut 3 pentuetta ja yhdellä neljä. Jalostuspohjan kannalta on kokonaisuutena varsin positiivista, että meillä on monia uroksia ja narttuja, joilla on yksi tai kaksi pentuetta. Meillä käytetään myös ns. lainauroksia ja käydään astuttamassa ulkomailla.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Amerikancockerspanielit maailman eri puolilla ovat toisilleen melko läheistä sukua, jos tarkastellaan sukutauluja hieman taaemmas. Merkittävimmät kasvattajat Australiassa, latinalaisessa Amerikassa, Etelä-Afrikassa ja Euroopassa perustavat kasvatustyönsä amerikkalaisiin tuontikoiriin ja niiden jälkeläisiin seuraavissa sukupolvissa.

Vaikka Yhdysvalloissa rotu on määrällisesti suurilukuinen, on sielläkin selvästi havaittavissa nk. muotivirtauksia tiettyjen sukulinjojen käytössä. Suurin osa menestyvistä kasvattajista vannoo linja- ja jopa sukusiitoksen nimiin. Niinpä rodun geenipoolia uhkaa maailmanlaajuinen pieneneminen, ellei asialle tehdä jotakin. Oman haasteensa aiheuttaa USA:n koiraharrastuskulttuuri, jolle on tyypillistä, että valtaosa pentueesta kastroidaan tai steriloidaan hyvin varhain. Jopa näyttelyissä menestyneistä uroksista iso osa kastroidaan ja myydään lemmikkikoteihin niiden valioituttua. Tämä pienentää merkittävästi jalostukseen käytettävissä olevien urosten määrää, vaikka kasvattaja haluaisi tietoisesti etsiä vanhempaa ja kenties vähemmän käytettyä urosta. Seuraavassa amerikancockerspanieleiden rekisteröintimääriä muissa maissa:

Taulukko 10. Rekisteröinnit eri maissa

	Tanska	Ruotsi	Norja	Viro
2010	90	329	59	27
2011	49	323	48	22
2012	59	367	51	26
2013	58	244	43	16
2014	74	233	40	28
2015	55	234	56	10
2016	89	200	40	9
2017	58	293	51	11
2018	47	272	38	7
2019	49	208	33	10
2020	64	305	29	15
2021	64	334	50	19

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Amerikancockerspanieleiden rekisteröintimäärät ovat olleet viime vuosina laskusuunnassa. 2010-luvulla ja 2020-luvun alussa on paria poikkeusta lukuunottamatta rekisteröity vain n. 60-90 kotimaassa syntynyttä pentua vuodessa, mikä on kovin vähän.

Kasvattajilla on melko paljon yhteistyötä ulkomaalaisten rodun harrastajien kanssa. Maahamme tuodaan vuosittain 10-25 tuontikoiraa. Valtaosa on viime vuosina tuotu Unkarista lemmikiksi. Kuten aiempaan on todettu, amerikancockerspanielit maailman eri kolkissa pohjautuvat muutaman sukupolven päästä samoihin koiriin. Näin ollen eri maissa ei varsinaisesti ole olemassa eri sukulinjoja eikä todellisia vierassukuisia koiria niin vain löydy. Eri sukulinjat liittyvät enimmäkseen väreihin. Kirjavat amerikancockerit pidetään pääsääntöisesti erillään, joskin maassamme on viime aikoina yhdistelty kirjavia ja yksivärisiä aiempaa enemmän. Yksivärisissä jako on epätarkempi, mutta suklaanväriset ja vaaleat pyritään yleensä pitämään erikseen, jotta vältetään vaaleapigmenttisiä buffeilla ja silverbuffeilla. Suomalaiset kasvattajat ovat onneksi nykyisin maltillisia, eikä koiria käytetä jalostukseen liian nuorina. Rodussa esiintyvät perinnölliset silmäsairaudet ilmenevät usein vasta yli 3-vuotiaana, joten varovaisuus on valttia, kun merkittävimpien sairauksien periytyvyyksiä ei edelleenkaan tunneta eikä geenitestejä ole olemassa.

Rotumme keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on sekä uroksilla että nartuilla vaihdellut viime vuosina 4 vuoden molemmin puolin. Kun huomioidaan, että monilla nartuilla on vain yksi pentue, eikä ensimmäistä pentuetta voi määräänsä pidemmälle venyttää fysiologisista syistä, sekä se, että monet kasvattajat perustavat kasvatustyönsä pitkälti sijoituskoiriin, joilla sopimuksen yläikäraja tulee vastaan, tilanne on kokonaisuutena hyvä. Nämä realiteetit ovat luonnollisesti hieman ristiriidassa sen tosiasian kanssa, että perinnöllisten silmäsairauksien suhteen turvallisempaa olisi käyttää jalostukseen vanhempia koiria. Pääsääntöisesti meillä odotetaan vähintään 2-3 ikävuoteen ennen nartun astuttamista.

Rotumme sukusiitosastetta on runsaiden tuontien ja sen seurauksena niukkojen sukutaulutietojen vuoksi vaikea arvioida totuudenmukaisesti, mutta Koiranetistä saatujen tietojen mukaan pentueiden keskimääräinen sukusiitosaste on viime vuosina ollut pääsääntöisesti alle 1,5%. **Edellä mainittu 1,5% on ylittynyt lähivuosina kahdesti olen 2020 1,85% ja 2019 2,23%.**

Koiranetistä saatava sukusiitosaste on kuitenkin aliarvio todellisesta tilanteesta, koska laskennassa on pystytty käyttämään usein vain 3-5 sukupolvea. Sukusiitosaste on kasvanut suosituksia nopeammin. Sukusiitos kasvaa väistämättä pienissä populaatioissa ilman toimenpiteitä, koska rodussamme ei ole olemassa mitään alkukantaista, vielä löytämätöntä kantaa – ellei roturisteytyksiä tehdä, eikä niitä jalostustoimikunnan tietojen mukaan ole tehty. Meillä olisi vielä mahdollista parantaa tilannetta ja hidastaa sukusiitosasteen kasvua pyrkimällä käyttämään nykyistä tasaisemmin populaation koiria ja erityisesti uroksia. Pienessä populaatioissa yksittäisten pentueiden vaikutus on suuri. Esimerkiksi yksi isä-tytär-vahinkopentue nosti merkittävästi vuoden 2019 keskimääräistä sukusiitosastetta. Toisaalta ulkomaisten urosten käyttö pienentää jalostustietojärjestelmässä näkyvää sukusiitosastetta, sillä ulkomaisista uroksista sukutaulua kirjataan yleensä vain kolme sukupolvea.

Uusintayhdistelmien tekoa ei voida nykytilanteessa poikkeuksia lukuunottamatta (esim. vain toista sukupuolta, yksi pentu jne) pitää perusteltuna tai suositeltavana.

Uusintayhdistelmiä tehdään meillä silloin tällöin, jalostustoimikunta ei niitä suosittele.

Populaatiomme tehollinen koko laskenut viime vuosina, ollen tarkastelujaksolla 2018-2021 vain 67. (lähde: Koiranet) (SKL:n suositus minimi 100-200). Rotumme potentiaalisesta sukupolvittaisesta tehollisesta populaatiokoosta on viime vuosina ollut käytössä 41-44%, tämä on laskenut koko ajan vuodesta 2014. Isät/emät -suhde on **kääntynyt laskuun ollen alle 0,70 vuodesta 2019 alkaen. Se tarkoittaa, että pyrkimys käyttää jalostukseen samoja uroksia on hieman lisääntynyt. Toisin sanoen jalostukseen käytettävien eri urosten määrä suhteessa jalostukseen käytettävien narttujen määrään on laskenut. Tähän tulisi kiinnittää huomiota.**

2010-luvulla rekisteröidyistä amerikancockerspanieliuroksista on käytetty jalostukseen 10-14%, nartuilla sama luku on vaihdellut 21-32%. Kotimaassa syntyneitä uroksia meillä olisi varaa käyttää enemmän; meillä on perinteisesti yliarvostettu tuonti- ja ulkomaisia uroksia, vaikka ne eivät suinkaan aina ole kotimaisia laadukkaampia. Useista pentueista yksi tai useampikin narttu päättyy jalostukseen ja sen veljet myydään ns. kotikoiriksi. Koska rotumme on ns. turkkirotu, näyttelyihin tuominen vaatii omistajalta sitoutumista ja vaivannäköä. Harva kasvattaja taas vaivautuu etsimään jalostukseen

käytettäväksi urosta, jota ei ole koskaan nähnyt näyttelyissä. Rotu on ”liian miellyttävä” kotikoira – iso osa pentua hankkivista haluaa itselleen kaverin ja seurakoiran ilman sen suurempia tavoitteita harrastusrintamalla.

Maamme amerikancockerspanielikanta on uusiutunut sitten 2000-luvun alun, mutta valtaosalla 2010-luvun käytetyimmistä uroksista suku jatkuu niiden poikien tai tytärtien kautta, onpa joku jalostuskäytössä edelleen. Kahden 2010-21 käytetyimmän nartun suku ei jatkunut ensimmäistä sukupolvea pidemmälle, useimpia muita top 15-listalla olevia narttuja sen sijaan löytyy tämän päivän sukutauluista. Erityisesti kirjavien amerikancockereiden kanta on muuttunut 2000-luvun alkuvuosista.

Aiempaan verrattuna rodun populaation tilanne ja ongelmat ovat nyt erilaisia. Yksittäisten koirien jalostuskäyttö on pääsääntöisesti maltillisempaa, mutta toisaalta populaatiokoon pienentyminen tuo aivan uudenlaisia ongelmia. Kun yksittäisen koiran liikakäytön raja on alle kahdessakymmenessä jälkeläisessä, se aiheuttaa konkreettisia ongelmia erityisesti urosten käytön suhteen. Koiran kyvyn periyttäjänä näkee vasta, kun jälkeläisiä on, ja ennenkaikkea kun niitä on terveystutkittu. Rodussa, jossa esiintyy erilaisia iän myötä ilmeneviä sairauksia, uroksen jalostusarvo nousee vuosien saatossa, mikäli se itse ja sen jälkeläiset pysyvät terveenä. Tällöin kuitenkin sille saattaa helposti kertyä liikaa jälkeläisiä. Entistä enemmän malttia siis vaaditaan nuorten urosten käytössä. Samoin korostuu jokaisen pentueen merkitys, kun pentueiden kokonaismäärä on pieni. Jokaisella kasvattajalla ja jalostusuroksen omistajalla on osaltaan vastuu populaatiostamme.

Jalostuksen tunnettu vaikeus on useiden tekijöiden huomioiminen yhtä aikaa. Niin myös jalostuspohjan laajentaminen laina- tai tuontikoirien avulla on tavallaan kaksiteräinen miekka. Rodussa, jossa esiintyy erityisesti perinnöllistä harmaakaihia hyvin monissa sukulinjoissa, tuntematon tai jopa tutkimatonta sukutaulu on aina riski. Harvoissa maissa – jos missään -ollaan yhtä pitkällä terveystutkimusten suhteen kuin meillä. Populaation kannalta lyhyellä tähtämellä lainakoira, joka on maassamme lyhyen aikaa, on houkutteleva lisä jalostusmateriaaliin. Taustoiltaan tuntemattoman, kenties nuoren koiran runsas jalostuskäyttö on kuitenkin aina riski. Jalostus on aina myös riskien punnitsemista.

Amerikancockerspanielin jalostuksessa on täysin samoja haasteita kuin yleisesti koiranjalostuksessa. Suomessa on kansainvälisessäkin vertailussa laadukkaat koirat, luotettavat terveystutkimukset ja niiden avoin raportointi Koiranet-järjestelmässä, ja geeniteknologia vielä apuvälineenä paitsi perinnöllisten sairauksien vastustamisessa, myös monimuotoisuuden kartoittamisessa. Vastaus kysymyksiin ei välttämättä aina löydykään rodun kotimaasta, se saattaa löytyä lähempää kuin huomaammekaan. Meidän olisi pyrittävä käyttämään omaa laadukasta kasvatustyötämme laajemmalla rintamalla jalostukseen, ei ainoastaan narttuja vaan myös uroksia. Jalostuspohjamme ei vielä ole liian pieni, mutta meillä ei ole varaa hukata käyttökelpoisia koiria. Tuonteja ja lainakoiria toki tarvitaan, mutta niiden toivoisi olevan sukutaulullisesti harkittuja ja ulkosiitosta valtapopulaatioomme nähden.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä kuvaa amerikancockerspanielia tiivistetysti: Above all he must be merry. Eli kuten suomenoksessa sanotaan: "Ennen kaikkea sen tulee olla vapautunut ja iloinen, kauttaaltaan tasapainoinen ja toiminnassaan innokasta työhalua osoittava." Lisäksi mainitaan kohdassa luonne: "Tasapainoinen, ei milloinkaan arka". Rotumääritelmä mainitsee rodun käyttötarkoitukseksi ylösajavan lintukoiran ja seurakoiran, joista jälkimmäisen merkitys on korostunut rodussa jo pitkään. **Rotumääritelmän mukaan käyttäytymisen osalta hyökkäviä virheitä ovat vihaisuus tai voimakas arkuus.**

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Amerikancockerspanieleiden ei voida ajatella olevan jakautuneita näyttely-, käyttö- tms. linjoihin Suomessa, sillä koko amerikancockerspanielikantamme on keskenään läheistä sukua. Rodun kotimaassa USA:ssa rotu on jakautunut eri linjoihin käyttötarkoituksen mukaisesti.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

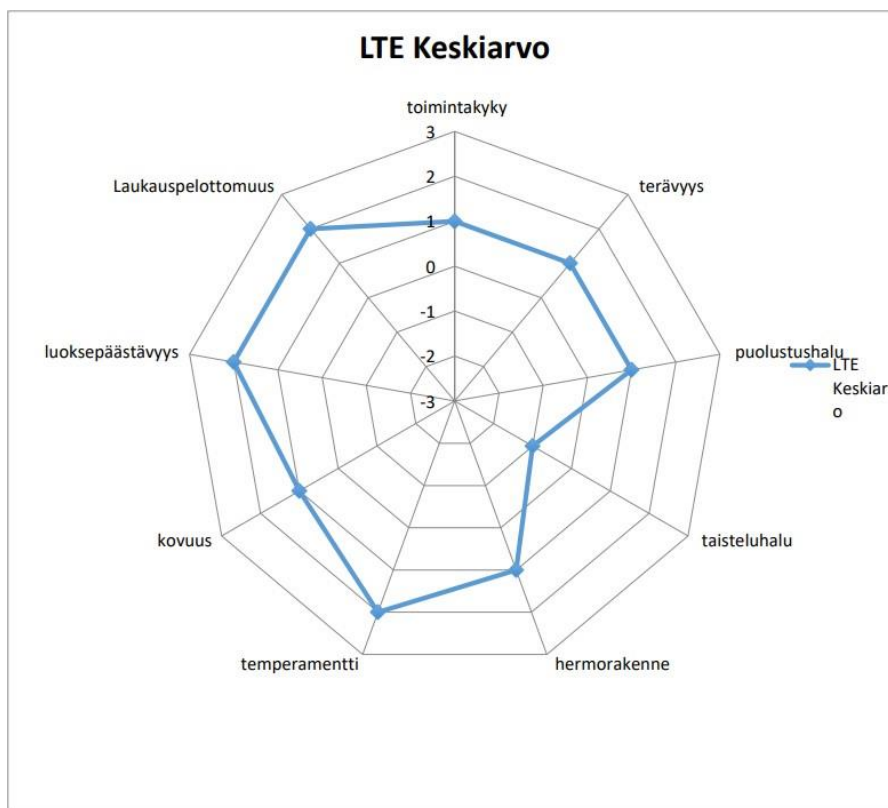
Rodun PEVISA-ohjelmassa ei ole vaatimuksia luonteen ja käyttäytymisen tai käyttöominaisuuksien testaamisesta tai kuvaamisesta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Amerikancockerspanieleita on luonnetestattu varsin vähän. **Vuosien 2001-2021 aikana yhteensä 30 amerikancockerspanielia on luonnetestattu. Kahden koiran testi on jouduttu keskeyttämään.** Oheinen taulukko kuvastaa sitä, miten testitulokset ovat jakautuneet.

Amerikancockerspanieleiden LTE-tulokset vuosina 2001 - 2021. Yleisin arvo lihavoitu.

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustushalu	Taisteluhalu	Hemorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Laukauspelottomuus	
3	Suuri	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 20 %	Kohtuullinen, hillitty 43,3 %	Suuri	Tasapainoinen ja varma	Vilkas 23,3 %	Kohtuullisen kova 13,3 %	Hyvätahtoinen, luoksepäästävä, avoin 76,7 %	Laukausvarma 76,7 %	+++
+2a	Hyvä 10 %	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	Suuri hillitty	Kohtuullinen 33,3 %	Tasapainoinen 13,3 %	Kohtuullisen vilkas 50 %	Kova	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen 20 %	Laukauskokemat on 20 %	++
+2b				Kohtuullisen pieni 7 %				Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen 3 %		
+1a	Kohtuullinen 16 %	Pieni ilman jäljelle jäävää 23 %			Hieman rauhaton 26 %	Erittäin vilkas 23,3 %	Hieman pehmeä 23 %	Mielistelevä	Paukkuärtyisiä	+
+1b	Kohtuullisen pieni 6,7 %	Ei osoita lainkaan terävyyttä 3,3 %	Pieni 40 %	Erittäin suuri	Hermostunein pyrkimykseen 86,7 %					
-1a	Pieni 30 %	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	Haluton 16,7 %	Pieni 50 %	Vähän hermostunut	Häiritsevän vilkas	Erittäin kova	Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra 20 %	Laukauskaltis 3,3 %	-
-1b						Hieman välinpitämätön 3,3 %		Selvästi pidättyväinen, yrittää purra		
-1c						Impulsiivinen				
-2	Riittämätön	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	Erittäin suuri	Riittämätön 10 %	Hermostunut	Välinpitämätön	Pehmeä 10 %	Hyökkäävä	Laukausarka	--
-3	Toimintakyvytön	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	Hillitsemätön	Haluton	Erittäin hermostunut	Apaattinen	Erittäin pehmeä	Salakavala		

Rotujärjestö on perustanut työryhmän, joka laatii rodulle luonteen ihanneprofiilit MH-luonnekuvausta sekä käyttäytymisen jalostustarkastusta varten pikimmiten. Vaikkei ihanneprofiilia ole vielä luotu, voidaan rotumäärittelyn luonnekuvausten ja rodun käyttötarkoituksen perusteella kuitenkin kehittää mielikuva ihanneluonteisen amerikancockerspanielin luonnetestituloksesta. Toimintakykyä tulee olla, jotta koira kykenee työskentelemään, oli laji mikä tahansa. Toimintakyky oli +1a kohtuullinen 53 prosentilla ja +2 hyvä 10 prosentilla, tässä kohdassa olisi hiiven parannettavaa.

Terävyys 77 prosentilla pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua ja 20 prosentilla kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua lienee melko sopiva.

Puolustushalua löytyi jopa yllättävästi 43 % kohtuullinen, hillitty.

Taisteluhalu, jota pidetään koiran moottorina, aggressioon perustumattomana liikkeellepanevana voimana, todettiin silmiinpistävä heikoksi (50 % pieni, 33% kohtuullinen). On kuitenkin hyvä muistaa, että lintukoira on noutava ja saalista kantava koira. Taisteluhalu (ja leikkisyyttäkin) ehkä löytyy, mutta pehmeäsuinen lintua vahingoittamatta kantava koira ei luontaisesti leiki samalla intensiteetillä kuin moni muu rotu. Jenkkien taisteluleikkiä ei myöskään koulutuksella useinkaan vahvisteta, jolloin ehkä kotona leikkivä jenkki kiinnostuukin testipaikalla enemmän ihmisistä (tai jostain muusta) kuin siitä leikistä. Valintatilanteessa lelu, ruoka vai ihminen, jenkki valitsee yleensä aina sen ihmisen.

Melko tyyppillinen havainto oli testattujen koirien hermorakenne 90 % hieman rauhaton.

Temperamentti 56 % kohtuullisen vilkas ja 17 % erittäin vilkas vastaa oletusta rodun vilkkaudesta.

Kovuuden suhteen pääosa oli hieman pehmeitä (78 %), joka on seura- ja harrastuskoiralle hyvä tulos. Myös pehmeitä (11 %) todettiin, ja tähän onkin kiinnitettävä huomiota erityisesti, kun myös toimintakykyä ja taisteluhalua oli niukanlaisesti.

Luoksepäästävyys oli luonnetestatuilla erinomainen (61 % hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin 33 % luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen), samoin kuin laukauspelottomuus (78 % laukausvarma, 22 % laukauskokematon).

Yhteenvedona luonnetestituloksista voidaan todeta, että luoksepäästävyys ja laukauspelottomuus olivat testatuilla erittäin vahvoja ominaisuuksia. Koska amerikancockerspanieli on kuitenkin sisimmässään käyttökoira, sillä tulisi olla hieman enemmän toimintakykyä ja taisteluhalua.

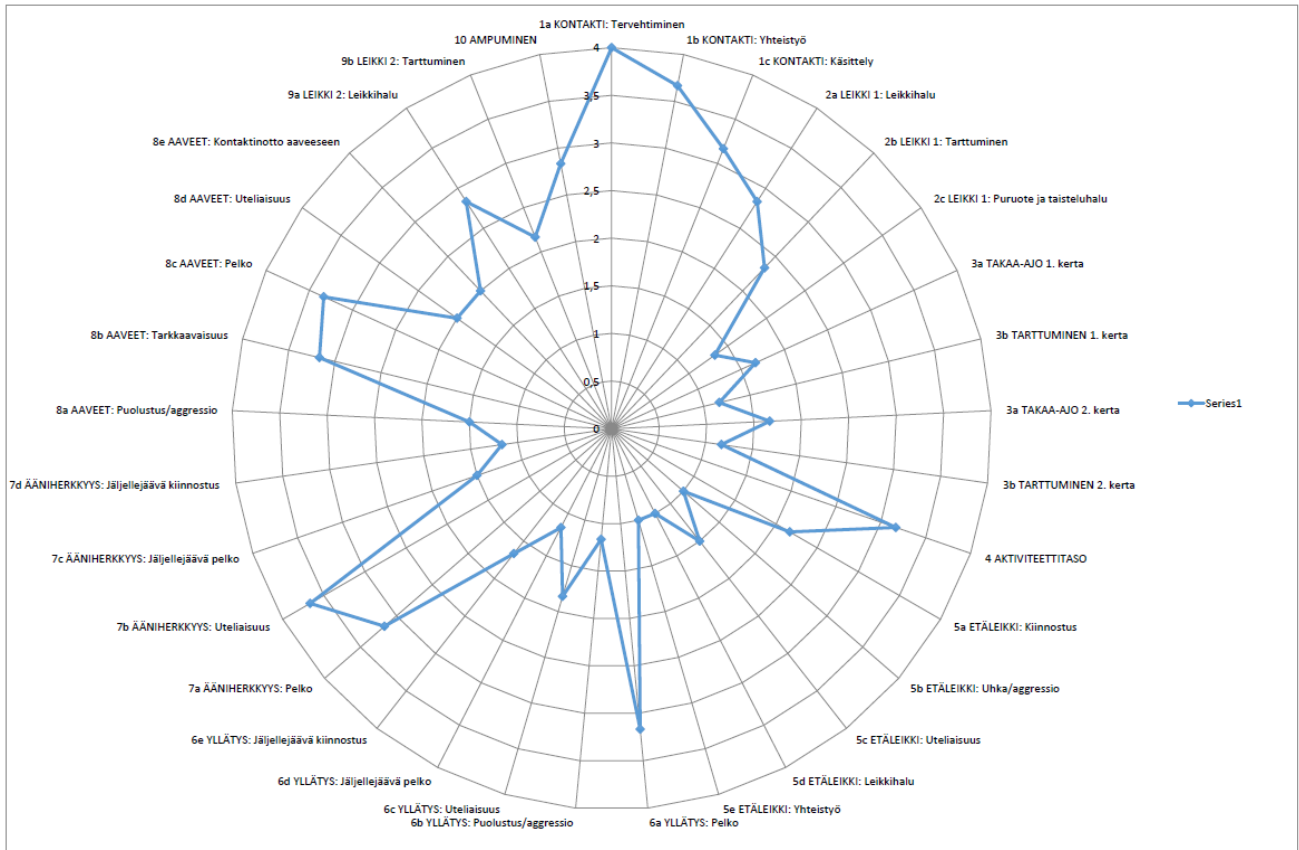
Kasvattajien on huolehdittava, ettei koirista tule liian pehmeitä. Jos koirista tulee liian pehmeitä, niiden palautumiskyky kenties heikkenee ja myöskään perusarjessa helposti kuormittuva amerikancockerspanielispanieli ei ole välttämättä helpoin ja/tai ihanteellisin rotunsa edustaja.

MH-luonnekuvaukseen on osallistunut aikavälillä 2010-2021 yhteensä 6 amerikancockerspanieliä. Tulevaisuudessa rotujärjestö tulee tukemaan rodun harrastajia osallistumaan aktiivisemmin näihin luonnekuvauksiin, jotta saataisiin luotettavaa ja ajankohtaista arviota rodun yksilöiden luonteista. Aiemmin koiria nähtiin enemmän näyttelyissä, mutta näyttelykäyntien vähennyttyä on hankalaa saada kattavaa kuvaa siitä, missä luonteiden suhteen ollaan menossa. Siksi olisi ensiarvoisen tärkeää saada koiria luonnetta testaaviin tilaisuuksiin.

Amerikancockerspanieleiden MH-luonnekuvaustulokset 2014 - 2021

	1	2	3	4	5	KA
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	Torjuu kontaktia, murisee tai yrittää purra	Välttää kontaktia, väistää	Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	6 Mielistelevä kontaktinotossa, hyppiä, vinkuu,	4,0
1b. KONTAKTI Yhteistyö	Ei lähden vieraan ihmisen mukaan / Ei kokeilla	Lähtee mukaan haluttomasti	Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta	2 Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta	4 Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut	3,7
1c. KONTAKTI Käsittely	Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra	Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	1 Hyväksyy käsittelyn	3 Hyväksyy ja ottaa kontaktia	2 Hyväksyy ja vastaa liioitellulla kontaktilla	3,2
2a. LEIKKI 1 Leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	2 Leikkii - aktiivisuus lisääntyy / vähenee	3 Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	1 Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	2,8
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	1 Ei tartu, nuuskii esinettä	3 Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	1 Tarttuu heti koko suulla	1 Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	2,3
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen	4 Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan	2 Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudelleen / korjailee otetta	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irrottaa	Tarttuu heti koko suulla, vetää tempoo, ravistaa - kunnes TO irrottaa	1,3
3a1. TAKAA-AJO	Ei aloita	4 Aloittaa, mutta keskeyttää	1 Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	1 Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	1,7
3a2. TAKAA-AJO	Ei aloita	4 Aloittaa, mutta keskeyttää	1 Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	1 Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	1,7
3b1. TARTTUMINEN	Ei kiinnostu saaliista / Ei juokse perään	5 Ei tartu, nuuskii saalista	1 Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	1,2
3b2. TARTTUMINEN	Ei kiinnostu saaliista / Ei juokse perään	5 1	Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	1,2
4. AKTIVITEETTITASO	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata	1 Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	3 Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyä vähitellen	3 Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana / Rauhaton koko ajan	3,2
6a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	Ei kiinnostu avustajasta	2 Tarkkailee avustajaa, väliillä taukoja	1 Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	3 Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä	Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä	2,2
6b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	6 Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä toisessa osassa	Osoittaa useampia uhkaus- eleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensimmäisessä ja toisessa osassa.	1,0
6c. ETÄLEIKKI Utelaisuus	Ei saavu avustajan luo	5 Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	Saapuu pilossa olevan puhuvan avustajan luo	Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä	1 Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua	1,5
6d. ETÄLEIKKI Leikkihalu	Ei osoita kiinnostusta	6 Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - voi tarttua varovasti, mutta ei vedä	Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen	Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota	1,0
6e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	Ei osoita kiinnostusta	6 Kiinnostuu, mutta keskeyttää	On kiinnostunut leikkivästä avustajasta	Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään	1,0
6a. YLLÄTYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista	5 Pakenee enintään 5 metriä	1 Pakenee enemmän kuin 5 metriä	3,2
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	5 Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	1 Osoittaa useita uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra	1,2
6c. YLLÄTYS Utelaisuus	Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan/ Ei mene ajoissa	2 Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koira	3 Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	1 Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua	1,8
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	5 Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	1 Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	1,2
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta haalariin	3 Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla	2 Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla	1 Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla	1,7

7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä pois katsetaan	5	Pakenee enintään 5 metriä	1	Pakenee enemmän kuin 5 metriä	3,2
7b. ÄÄNIHERKKYYS Uteliaisuus	Ei mene katsomaan	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	2	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja seisoo sen vieressä	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	2	Menee räminälaitteen luo ilman apua	3,7
7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita tai väistämistä	5	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohitus- kerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	1	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	1,5
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	5	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	1	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. Kahdella ohituskerralla	1,2
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	4	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	1	Osoittaa useita uhkauseleitä	1	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	1,5
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta / Ei kiinnostu lainkaan	1	Katselee aaveita silloin tällöin	1	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista	4	Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan	3,2
8c. AAVEET Pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla	1	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	1	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	1	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / Pakenee	3,3
8d. AAVEET Uteliaisuus	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois / Ei mene ajoissa	2	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	2	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	2	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	2,0
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	Torjuu kontaktia/ Ei mene ajoissa	2	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa siihen	1	Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin	4	Ottaa itse kontaktia avustajaan	3,0
9a. LEIKKI 2 Leikkialu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	1	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	1	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy / vähenee	2	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	2,8
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	2	Ei tartu, nuuskii esinettä	2	Tarttuu esineeseen viveellä tai etuhampailla	1	Tarttuu heti koko suulla	2,2
10. AMPUMINEN	Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	2	Häiritsevyys lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	1	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	2	Keskeyttää leikin/passiiv., lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen	2,8

Amerikancockerspanieleiden luonnetta kartoitettiin **keväänä 2022** myös terveystarkastuksessa luonnetta koskevilla kysymyksillä. Terveystarkastuksen 68 vastauksessa otettiin kantaa koiran luonteeseen. Huomioitavaa on, että kyselyssä ei kysytty koiran ikää, joka on kuitenkin luonnetta (ja myös terveyttä) arvioidessa oleellinen asia. Nuoren koiran käytös ja luonne ilmentää usein eri asioita kuin aikuisen koiran. Muutama kyselyyn vastannut mainitsee koiran olleen uusissa tilanteissa epävarma nuorena, mutta iän mukana tuo ominaisuus on hiljalleen vähentynyt.

Kyselyssä pyydettiin mainitsemaan oman koiran luonnetta parhaiten kuvaava vaihtoehto, mutta annettiin myös mahdollisuus kuvailla useammalla sanalla sekä avoimella vastauksella. Erilaisia luonteiden kuvailuvaihtoehtoja löytyy siis lukuisia. Jatkossa kyselyä tullaan päivittämään niin, ettei varaa tulkinnalle olisi yhtä paljon ja vastausvaihtoehdot olisi paremmin suunniteltu. **Sisäsiisteysongelmista rodun sisällä puhutaan jonkin verran, mutta nämä eivät kyselyssä tulleet erityisemmin ilmi. Kehitämme jatkossa kyselyä myös tämän osalta, jotta saadaan tarkempaa tietoa ongelman todellisuudesta.**

32 (47,06%) vastasi koiran olevan kohtuullisen vilkas ja näistä **17 (25%)** arvioi koiran olevan lisäksi avoin ja ystävällinen ihmisille sekä eläimille. Kohtuullisen vilkas, avoin ja ystävällinen lienee ihanteellinen rodun edustaja.

Rauhallisiksi arvioitiin 19 (27,95%) yksilöä ja näistä 13 (19,1%) olivat lisäksi avoimia ja ystävällisiä ihmisille ja eläimille.

13 (19,1%) luonnehti koiraansa erittäin vilkkaaksi ja näistä **1** oli malttamaton ja **4** varautuneita, mutta kiltejä. Peräti **24 (35,3%)** vastaajaa kertoo koiransa osoittaneen joskus aggressiivista käyttäytymistä joko toisia koiria tai ihmisiä kohtaan. **8 (11,8%)** vastaajaa kertoi koiran pelkävän vieraita ihmisiä, **4 (5,9%)** mainitsee arkuuden tai epävarmuuden uusissa tilanteissa. Hermostuneeksi koiraansa kuvailee **1** ja eroahdistusoireita on vastaajan mukaan viidellä (**7,35%**). Hössöttäväksi koiraansa kuvailee **7** vastaajaa eli **10,3%** kokonaismäärästä.

Taulukko 13. Terveyskyselyn luonteenpiirteisiin tulleet vastaukset, vastaajan mukaan koiraa parhaiten kuvaava luonteenpiirre (ensisijainen vaihtoehto)

Luonteenpiirteet	KPL	%
Erittäin vilkas	13	19
kohtuullisen vilkas	32	47
Rauhallinen	19	28
Varautunut	4	6
	68	100

Näyttelyarvosteluiden HYL (hylätty) ja EVA (ei voida arvostella määriä tarkastellessa ajanjaksolla 2003-2021 arvosanan hylätty on saanut yhteensä 34 ja EVAn 21 amerikancockerspanieliä. Jalostustietojärjestelmä ei avaa näiden arvosanojen syitä, eikä rotujärjestö ole toistaiseksi kerännyt tietoa niistä. Väistämättä jonkinlainen osuus näistä johtuu koirien käytöksestä (ei anna katsoa hampaita, liikkeitä ei voida arvostella käyttäytymisen vuoksi tms.) Jalostustietokannan kuolinsyytilastoja tarkastellessa käy ilmi, että 25 koira on lopetettu käytösongelmien vuoksi, lopetettujen keski-ikä on 4v 9kk. Syitä ei ole kaikista eritelty, mutta salakavaluus ja arvaamattomuus esiintyy useilla, samoin vihaisuus tai ”raivosyndrooma”.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Amerikancockerspanieli on pienin lintukoira ja alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan ylösajava ja noutava lintukoira. Työskentely vaatii koiralta itsenäisyyttä ja kykyä työskentelyyn hieman etäämmällä ohjaajasta, mutta myös ehdotonta kuullaisuutta. Arasta koirasta ei työhön ole. Alkuperäisen käyttöominaisuuden mukaisesti metsästykseen käytetään tänä päivänä aniharvoja amerikancockerspanieleita. Spanieleiden metsästyskokeisiin on Suomessa kautta aikojen osallistunut vain yksi amerikancockerspanieli. Käytännön metsästykseen on tiittävästi osallistunut jokunen enemmän. Amerikancockerspanielin käyttöä metsästyksessä rajoittaa ennen kaikkea sen pieni koko ja runsas karvapeite. Suomalaisessa maastossa ja meillä esiintyvien riistalintujen noudossa isommasta koosta olisi etua.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeeseen osallistuu vuosittain kymmenkunta amerikancockerspanieliä, ja aloittelevia harrastajia on enemmän. Tosin 70-luvun lopussa oli koekäyntejä yli kahdellakymmenellä koiralla. Spanieleiden jälkimestaruuskisoissa jenkki on voittanut kaksi kertaa. Vaikuttaa siltä, että taipumukset ja into ovat rodulla tallella, vaikka niitä ei ole vuosikymmeniin jalostuksessa huomioitukaan. Amerikancockerspanielit ovat vuosien varrella voittaneet useita mejä-piirinmestaruuksia, ja jäljestämisvalioita on vajaa kolmekymmentä. Rotujärjestön mejä-toimikunta on ollut pieni ja pippurinen, toimintaa on kuitenkin joka vuosi järjestetty ja mejä-kurssi 2021 sai mukavan määrän lajista kiinnostuneita ihmisiä koirineen paikalle.

Kokonsa ja luonteensa puolesta jenkki on mitä mainioin harrastuskoira ja soveltuu hienosti myös tokoon, rallytokoon, agilityyn ja moneen muuhun puuhaan. Pitää muistaa, että valtaosa ihmisistä, jotka harrastavat jenkien kanssa näitä lajeja, eivät koskaan päädy kuitenkaan kilpailemaan. Jenkki on innokas, sinnikäs ja utelias koira ja nämä ominaisuudet tekevät siitä erinomaisen harrastuskaverin.

Amerikancockerspanieleiden koekäynnit ovat monessa lajissa kuitenkin laskeneet. Esimerkiksi agilityssä vuonna 2010 jenkit saavuttivat 379 tulosta ja vuonna 2021 97 tulosta. Pelkästään tässä lajissa rodun suosio on pudonnut 74%. Tottelevaisuuskokeissa vuonna 2010 tulos oli 12 jenkillä kun taas viime vuosina tuloksia ei ole ollut lainkaan.

Seuraavassa amerikancockerspanieleiden käyttö- ja koetulokset vuosilta 2010-2021

Vuositilasto – käyttö- ja koetulokset, tuloksia yhteensä												
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Agility (AGI)	97	85	123	156	179	249	344	298	451	359	289	379
Tottelevaisuus (TOKO)	0	0	0	0	8	9	3	6	6	8	12	12
Metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ)	9	3	10	10	10	13	26	17	13	23	19	10
Luonnetesti (LTE)	0	0	0	2	0	2	5	3	4	0	2	2
Spanieleiden taipumuskoee (SPA)	2	0	1	2	1	1	2	2	1	1	1	1
Rallytoko	9	9	4	4	4	8	2	-	-	-	-	-

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Amerikancockerspanieli on keskimäärin vilkas tai kohtuullisen vilkas, hieman pehmeä koira, joka viihtyy parhaiten siellä missä perhekin on. Tästä johtuen amerikancockerspanieli on potentiaalinen eroahdistuskoira, ellei sitä ole pennusta asti totutettu yksinoloon. Terveyskyselymme luonneosioon vastanneista 5/68 ilmoitti koiransa kärsivän eroahdistusoireista. Tyypillinen ilmenemismuoto on ääntely ja levottomuus, joka on etenkin kaupungissa asuvan koiran kanssa haastavaa. Joskus eroahdistus ilmenee myös tarpeiden tekemisenä sisälle tai irtaimiston tuhoamisena.

Vilkkaus saattaa toisilla yksilöillä olla liioiteltua, ja ilmetä malttamattomuutena tai hössöttämisenä. Se saatetaan kotona kokea rasittavaksi piirteeksi. On myös tulkinnavaraista, koska vilkkaus on liiallista ja kallistuu hermostuneisuuden puolelle. Terveyskyselyssä muutama vastaaja arvioi hössöttämisen sekä hyväksi, että huonoksi ominaisuudeksi. Harrastuskoirana liian innokas on usein helpompi kouluttaa kuin haluton. Toisaalta jos koirassa ilmenee liiallista hössöttämistä, kyse voi myös olla tekemisen puutteesta – jenkissä sykkii edelleen työkoiran sydän ja näin kuuluu ollakin. Rotu on aktiivinen ja soveltuu ihmiselle, joka jaksaa sen kanssa touhuta aktiivisesti.

Amerikancockerspanielien lisääntymiskäyttäytyminen on kasvattajille tehdyn pentuekyselyn mukaan varsin normaalia ja vaistonvaraista. Tuoreita pentuekyselyvastauksia on vain 2, mutta niissäkin samat havainnot toistuvat, kuin aiemmin tehdyissä kyselyissä. Kyselyyn on vastannut yhteensä 8 kasvattajaa ja vastaukset koskivat 16 eri pentuetta. Kukaan vastanneista ei maininnut nartullaan olleen tiinehtymisvaikeuksia. Astutuksista 46% oli luonnollisia ilman apua ja saman verran luonnollisia autettuina. Keinosiemennykseen turvauduttiin kolmessa pentueessa (5%), joista yhdessä syynä oli astutus pakastespermalla ja toisessa keinosiemennys tehtiin luonnollisen astumisen lisäksi.

Nartut synnyttivät pentunsa keskimäärin 62 vuorokauden kuluttua astutuksesta. Luonnollinen synnytys oli 88 prosentissa pentueista, yhdessä oli eläinlääkäri apuna normaalissa synnytyksessä ja myöskin yhdelle nartulle tehtiin keisarinleikkaus nartun polttoheikkouksien vuoksi. Oksitosiinilääkitystä tarvittiin vain kahdessa synnytyksessä. Vastanneista 86% oli sitä mieltä, että synnytys oli helppo. Nopeaksi sen mainitsi 43% ja pitkäksi 21%. Kukaan vastanneista ei pitänyt synnytystä vaikeana. Emon suhtautuminen vastasyntyneisiin pentuihinsa oli vastaajien mukaan hoivaavaa ja vaistonvaraista. Kahdessa tapauksessa (ilmeisiä ensisynnyttäjiä) se oli aluksi ihmettelevää. Tällainen reaktio on varsinkin keisarinleikkauksen jälkeen hyvin tyypillinen aluksi kaikilla emoilla. 93% vastaajista oli sitä mieltä, että emo hoiti pentunsa hyvin. Kolmessa tapauksessa pienimmille pennuille oli tarvittu tai varmuuden vuoksi annettu emonmaidonkorviketta. Kalkkikramppeja ei ollut ilmennyt.

Pentujen syntymäpainoista kaavakkeessa kysyttiin pentueen pienimmän ja suurimman painot. Keskimäärin pentueen pienin pentu painoi 180g ja suurin 255g. Kyselyyn vastanneiden pennut ovat olleet hyvin tomeria pysyen nisällä ilman apua sekä löytäen nisän ilman apua yksittäisiä poikkeuksia lukuunottamatta, heti. Kuolleita pentuja näistä 14 pentueen 61 pennusta oli kolme; yksi kitalakihalkio ja kaksi muuta kehityshäiriötä.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Terveyskyselyn perusteella koiriensa luonteisiin täysin tyytyväisiä oli lähes 80% vastaajista. Monet vastaajat arvioivat koiriensa olevan jollakin asteella vilkkaita, mitä ei tosin pidetty huonona ominaisuutena, sanoohan jo rotumääritelmä amerikancockerspanielin olevan ”vapautunut ja iloinen”. Varautuneisuutta ja arkuutta voidaan pitää rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimpänä ongelmakohtana.

Amerikancockerspanieli on rotumääritelmän mukaan ”kauttaaltaan tasapainoinen ja toiminnassaan innokasta työhalua osoittava”. Kyetäkseen tähän tavoitteeseen koirilla on oltava tietty itsevarmuus. Jalostuksessa on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, ettei luonteista tule liian pehmeitä. Kohtalaisen pehmeä koira on helppo kotioloissa, mutta liiallinen pehmeys tarkoittaa usein myös heikentyneitä toimintakykyä. Nämä molemmat ominaisuudet – liiallinen pehmeys ja toimintakyvyn puutteellisuus – tulivat esille myös analysoitaessa amerikancockerspanieleiden vähäisiä luonnetestituloksia.

Amerikancockerspanieli mielletään perusluonteeltaan helpoksi koiraksi, joka ei tarvitse suurta sosiaalistamista. Terveyskyselyissä koirista 10% arvioitiin varautuneiksi, mutta ihmiset kuitenkin kokivat niiden olevan kilttejä. Vaikka koirilla oli maininta arkuudesta, omistajat kokivat ne pääsääntöisesti kotioloissa helpoiksi koiriksi. Toki luonteiden arvioiminen on aina hyvin subjektiivista; milloin vilkkaus on hössöttävää ja milloin malttamatonta, riippuu paljolti arvioijasta. Tärkeitä jalostuspäätöksiä tehdessä on huomioitava luonteet kokonaisuudessaan. Arkaa, varautunutta tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Amerikancockerspanieli liitettiin Suomen Kennelliiton PEVISA-ohjelmaan 1.1.1989. Aluksi rotu oli mukana ohjelmassa ainoastaan perinnöllisten silmäsauroksien osalta. Pentueen vanhemmilta vaadittiin astutushetkellä virallinen tutkimustulos (ei 12kk vanhempi) eikä perinnölliseen harmaakaihiin tai PRA:han sairastuneiden koirien jälkeläisiä rekisteröity. Vuonna 2009 PEVISA tiukennettiin siten, että pentujen vanhemmista tulee olla silmätutkimuksen lisäksi lonkkakuvauslausunto ja polvitutkimuslausunto. Tätä PEVISA-ohjelmaa jatkettiin myös vuonna 2013. Syksyllä 2018 rotujärjestön yleiskokous hyväksyi rodun uuden PEVISA-ohjelman, joka astui voimaan 1.7.2020. Silmien osalta ohjelmaa jatkettiin entisenlaisena, muutoksia tuli lonkka- ja polvitulosten huomioimiseen. Rekisteröinnin raja-arvona oli patellaluksaation aste 1 ts. koiran, jolla on todettu patellaluksaatioaste 2-4, jälkeläisiä voidaan merkitä koirarekisteriohjeen mukaisesti vain EJ-rekisteriin. D-lonkkaiselle koiralle oli käytettävä A- tai B-lonkkaista parituskumppania. SKL kuitenkin hyväksyi tämän PEVISA-ohjelman vain lyhyemmäksi ajaksi (alunperin vuoden 2021 loppuun), koska koki että D-lonkkaiset tulisi jättää kokonaan pois jalostuksesta. Ohjelmalle anottiin ja saatiin jatkoaikaa 2022 loppuun, ja kevätkokouksessa 2022 rotujärjestö tiukensi PEVISA-ohjelmaa jälleen lonkkien osalta. 1.7.2023 alkaen raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C.

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Silmäsairaudet

Harmaakaihi (katarakta)

Perinnöllinen harmaakaihi on rodussa PRA:ta yleisempi. Harmaakaihissa koiran mykiö samentuu joko osittain tai kokonaan. Totaalisessa kaihissa mykiö on läpinäkymätön ja siksi silmä on sokea. Amerikancockerin katarakta on useimmiten aluksi kortikaalinen, ts. mykiön pintaosissa, mutta se voi alkaa etu- tai takapinnasta tai mistä hyvänsä kohtaa (lähde 1). Amerikancockerspanielin perinnöllinen harmaakaihi ilmenee tavallisesti neljään ikävuoteen mennessä, mutta ongelmalliseksi sairauden vastustamisen jalostuksessa tekee se, että toisinaan koirat sairastuvat vasta 6-8 vuoden iässä. Harmaakaihin vastustamiseksi olisikin tärkeää käyttää nuoria koiria jalostukseen maltillisesti ja toisaalta saada silmätutkimuksiin iäkkäitäkin koiria. Jalostustoimikunta on rohkaisut silmätutkimuksiin viemistä mm. tiedottamalla ja järjestämällä edullisempia joukkotarkastuksia. Yleisesti on tiedossa, ettei kaikki harmaakaihi ole perinnöllistä. Amerikancockerspanielin kohdalla on kuitenkin äärimmäisen vaikeata tietää, onko tietyn yksilön kaihi perinnöllistä vai ei. Kaihi saattaa edetä äärimmäisen nopeasti tai hyvin hitaasti, ja vaikka perinnöllisyyden kriteereihin kuuluukin, että tila on etenevä ja molemmat silmät sairastuvat, toinen silmä saattaa sairastua useita vuosia aikaisemmin kuin toinen.

Tylppä vamma saattaa aiheuttaa silmän keskikalvon tulehtumisen, uveittiin. Uveittiin seurauksena saattaa olla kaihi. Toisaalta amerikancockereiden harmaakaihiin liittyy usein uveitti, ja toisinaan onkin vaikea päätellä, kumpi on syy ja kumpi seuraus. Alle 1-vuotiaiden amerikancockereiden kaihille on tyypillistä kaihin hyvin nopea eteneminen ja siihen liittyvä anteriorinen uveitti. Joskus havaitaan samentumia, joihin ei sovi mikään tunnettu periytymismalli (Lähteet 1 ja 3).

Amerikancockerspanielin perinnöllisen harmaakaihin periytymistavasta ei ole varmaa tietoa. Useilla muilla roduilla perinnöllinen harmaakaihi periytyy autosomaalisesti resessiivisesti, ja tätä on joissakin lähteissä esitetty myös amerikancockerille, mutta myös toisenlaisia, monimutkaisempia teorioita on esitetty. (Autosomaalinen resessiivinen periytymismallihan tarkoittaa, että sairaan yksilön molemmat vanhemmat kuten myös sen kaikki jälkeläiset ovat sairauden kantajia. Amerikan spanieliklubin jalostussuosituksissa useiden kymmenien vuosien takaa puhutaan ”matalan riskin linjoista” ja ”korkean riskin linjoista” ja tämä kuvaa suhteellisen hyvin rodun tilannetta – perinnöllisen harmaakaihin suhteen täysin terveitä linjoja ei olekaan.) Käytännön havainnot sairastuneista koirista ja niiden sukutauluista herättävät arvailuja polygeenisestä periytymisestä, jolloin ominaisuuteen vaikuttaa useita geenipareja, ja ennenkaikkea dominoivasta periytymisestä ilmenevyyden (penetranssi) ollessa epätäydellinen. Jälkimmäistä tukee myös K.C. Barnettin tutkimus. Vastausta ei vielä tiedetä. Samassakin rodussa saattaa ilmetä useita erilaisia ja eri tavoin periytyviä harmaakaihin muotoja. Näin saattaa olla laita myös amerikancockerspanielin kohdalla. Geenitestejä on valmisteilla, joten toivottavasti perinnöllisen harmaakaihin vastustaminen on tulevaisuudessa helpompaa.

PRA

Toinen PEVISAssa poissulkeva silmäsairaus on PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma, joka on sokeuteen johtava, aina perinnöllinen silmäsairaus. Amerikancockerspanieleiden PRA havaitaan silmätarkastuksessa tavallisesti 3-6 vuoden iässä, ERG:llä diagnoosi voidaan varmistaa jo aikaisemmin. PRA periytyy yhdellä geeniparilla väistyvästi. 2000-luvulla on diagnosoitu yksi PRA-tapaus ja kolme PRA-epäilyä, joista yksi sittemmin uusintatutkimuksella todettu terveeksi. Näistä viimeisin on vuodelta 2007. Geenitestillä voidaan selvittää koiran perimä vain yhden PRA-muodon, prcd-PRA:n suhteen. (prcd=progressive rod-cone degeneration, verkkokalvon valo aistivien solujen, sauvojen ja tappien, etenevä surkastuminen). Jalostustoimikunnan arvion mukaan toistaiseksi lähinnä yksittäisiä amerikancockereita on geenitestattu prcd-PRA:n varalta. Näitä ei ole julkaistu eikä tietoja koottu, joten kyseessä vain arvio.

MRD, RD, glaukooma, ylimääräiset ripset ja karvat

Virallisessa silmätarkastuksessa huomioidaan luonnollisesti joukko muitakin silmän ja silmäluomien sairauksia, mutta ne eivät estä koiran jalostuskäyttöä. Tavallisimpia löydöksiä amerikancockerilla ovat MRD (multifokaali retinal dysplasia eli kansanomaisemmin verkkokalvopoimut) ja distichiasis. Myös primääriä glaukoomaa ilmeisesti esiintyy, vaikka virallisia lausuntoja ei juuri olekaan. Yleisin syy lausuntojen puuttumiseen on oireiden äkillinen alku; useimmiten päivystysluonteinen silmän kipeytyminen paineennousun vuoksi.

Retinal dysplasia eli RD on seurausta joko koko verkkokalvon tai sen osien epänormaalista kehityksestä. Muutokset voivat johtua perimän lisäksi monista muistakin tekijöistä. Tavallisin amerikancockerilla tavattava muoto, MRD, ei vaikuta näkökykyyn ja pentuna todettu MRD saattaa jopa hävitä koiran aikuistuessa. MRD ilmenee verkkokalvon poimuuntumisena.

Distichiat ovat silmäripsiä, jotka kasvavat virheellisessä paikassa silmäluomien reunalla ja saattavat siksi osua silmän pintaan. Niitä voi olla muutamista karvoista aina kokonaisiin riveihin toisessa tai molemmissa silmissä. Ne voivat olla täysin oireettomia tai aiheuttaa silmävuotoa ja -ärsytystä, jolloin niitä joudutaan operoimaan kirurgisesti. Useimmilla amerikancockereilla on ainakin muutamia distichioita. Periytymistapaa ei tunneta.

Primääri glaukooma tarkoittaa perinnöllistä silmänpaineen voimakasta nousua, joka aiheuttaa sokeutumisen. Periytymistapaa ei tunneta. Silmän sisäinen kammioneste muodostuu värikalvon takana sijaitsevassa sädekehässä, ja poistuu silmästä etukammiosta, sarveiskalvon ja värikalvon rajalla olevasta kammiokulmasta. Silmänpaine nousee, jos nesteen ulosvirtaus heikkenee tuotannon pysyessä ennallaan. Glaukoomaa on kahdentyyppistä, avokulma- ja ahdaskulmaglaukoomaa, josta amerikancockerspanielilla on raportoitu jälkimmäistä. Glaukoomatyypit voidaan erottaa tarkastelemalla etukammioiden kammiokulmaa erityisen linssin avulla. Tätä tutkimusta nimitetään gonioskopiaksi. Kammiokulman ahtautuessa silmänpaine nousee erittäin äkillisesti. Tila on koiralle varsin kivulias ja vastaa huonosti lääkehoitoon.

Silmäsairaudet, varsinkin perinnöllinen harmaakaihi, ovat jalostuksessa vaikeasti vastustettavia. Sairauksien esiintyvyydestä on vaikea saada tarkkaa tietoa, koska joidenkin koirien viimeiseksi silmätarkastuslausunnoksi jää tavalla tai toisella epäselvä lausunto. Kyseessä voi olla alkava perinnöllinen harmaakaihi tai jokin muu muutos; asia on kenties myöhemmin selvinnyt omistajalle itselleen, mutta virallista lausuntoa ei ole otettu. Tällaisia on valitettavasti yksittäisiä vuosittain.

Amerikan Spanieliklubin internet-sivuillaan julkaisemaan terveyskyselyyn on saatu tältä osin tiedot 124 amerikancockerspanielista, joista 18,5 %:lla on omistajan ilmoituksen mukaan kaihi toisessa tai molemmissa silmissä. Korkeaa lukua selittää se, että tapauksista kolmannes on ilmennyt koiran ollessa yli 8-vuotias, eli mukana lienee huomattava määrä nk. vanhuuden kaiheja.

Perinnöllisten silmäsairauksien esiintyvyydestä Suomessa kertoo oheinen taulukko:

Taulukko 1 Silmätutkimukset löydöksineen syntymävuoden mukaan

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	katarakta	PRA	MRD	distichiasis	muut
2010	119	37	31 %	9	2		3	26	11
2011	99	33	33 %	8	6		3	20	12
2012	130	42	32 %	4	5		6	33	28
2013	94	26	28 %	6	3		2	20	7
2014	78	25	32 %	5	1		5	17	8
2015	92	38	41 %	7	2		3	29	14
2016	83	41	49 %	6	3			30	10
2017	84	26	31 %	3				21	12
2018	91	25	27 %	4			1	19	18
2019	84	16	19 %	8				8	1
2020	127	15	12 %	2			1	13	4
2021	98	0		0					

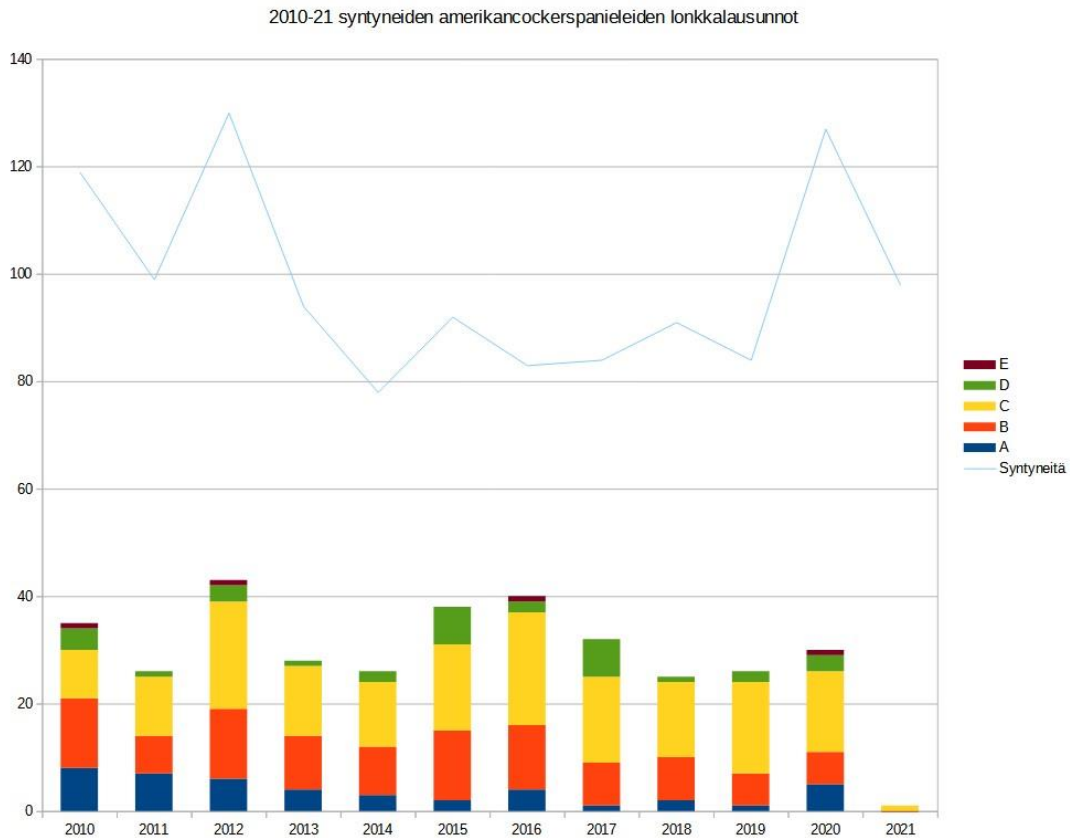
Koirista on aivan nuorimpia lukuunottamatta tutkittu n. kolmannes. Koska amerikancockereiden kaihi ilmenee usein vasta 3-4 vuotiaana tai vanhempanakin, hyvin nuorena tehdyn silmätarkastuksen merkitys erityisesti kaihin kannalta on vähäinen. Tilastojen valossa kaihitapaukset näyttävät vähentyneen. PRA:n voisi sanoa lähes kadonneen. Huolestuttavaa on huomata distichiasiksen ja muiden löydösten runsas lisääntyminen vuodesta 2010 alkaen. Toki huomionarvoista on myös se, että samalla koiralla on voinut olla useampi löydös, mikä antaa määrällisesti suuremman tilastoarvon kuin koiramäärään perustuva. Jalostustoimikunta on herättänyt rodun kasvattajien keskuudessa keskustelua kahden distichiasis-koiran yhdistämisestä jalostuksessa. Toistaiseksi siitä ei ole suositusta vähimmäisvaatimuskriteereissä, koska rodun geenipooli on muutenkin pieni ja jalostusvalintojen tekeminen haasteellista. Aiheesta on kuitenkin ollut artikkeli Jenkki-lehdessä ja siitä on keskusteltu paljon. Yhdistys kannustaa myös ns. lemmikiksi myytyjen pentujen terveystutkimuksiin.

Kohta ”Muut löydökset” pitää sisällään esimerkiksi makroblepharonin, sarveiskalvon dystrofian/degeneraation, puutteellisen kyynelkanavan aukon sekä ektooppisen cilian.

Luusto- ja nivelsairaudet

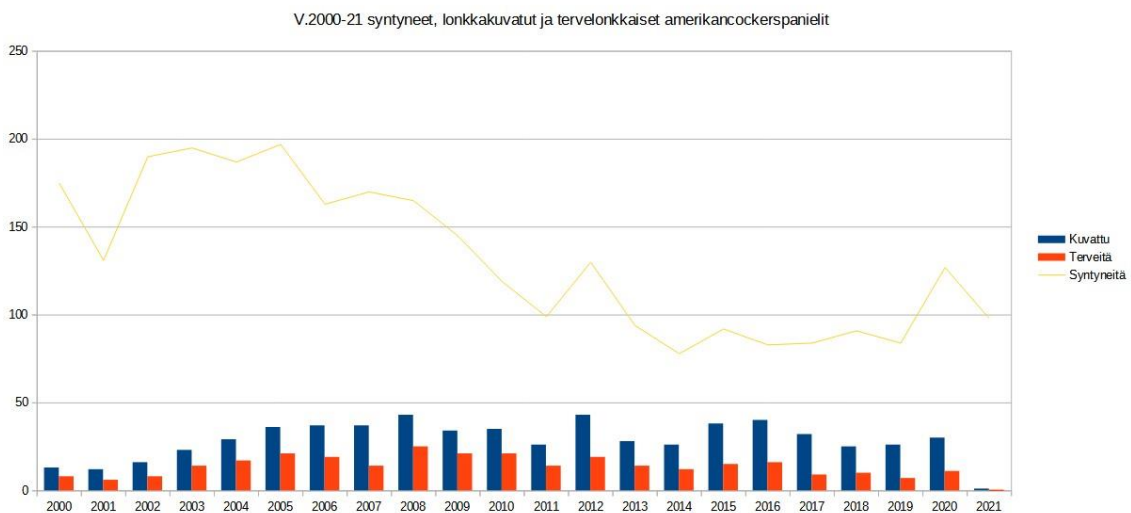
Lonkkaniveldysplasia on usean eri tekijän yhteisvaikutuksena syntyvä sairaus, jossa lonkkanivel on tavallista löysempi ja lonkkamalja matalampi. Näiden muutosten seurauksena ajan kuluessa lonkkaniveleen saattaa muodostua nivelrikkoa. Vaikea-asteisena lonkkaniveldysplasia invalidisoi ja aiheuttaa voimakastakin kipua haitaten paitsi harrastustoimintaa, myös normaalia koiran elämää. Lonkkien kehitys tapahtuu ympäristötekijöiden (kasvuajan ruokinta, liikunta) ja perimän sallimissa rajoissa siten, että noin 5-6kk ikäiseltä pennulta on jo röntgenkuvissa havaittavissa lonkkaniveleen äärimalli (terve / selvästi dysplastinen), mutta lopullinen muotoutuminen tapahtuu koirarodun koosta riippuen 12–24 kk ikään mennessä. Perimän vaikutuksen osuus lonkkaniveldysplasiaan vaihtelee roduttain mutta myös yksilökohtaisesti ollen n. 20–30%.

Taulukko 2 2010-2021 syntyneiden amerikancockerspanieleiden lonkkalausunnot

Tarkasteltaessa tilanteen kehitystä on huolestuttavaa huomata, että tervelonkkaisten koirien osuus on ollut laskeva ja toisaalta C-lonkkaisten määrä varsin suuri. Vuoden 2009 alusta jalostukseen käytettäviltä amerikancockerspanieleilta on vaadittu lonkkakuvaustulos. PEVISA-ohjelmaa päätettiin tiukentaa lonkkien osalta vuoden 2020 alusta siten, että D-lonkkaiselle koiralle on käytettävä A- tai B-lonkkaista parituskumppania. 1.7.2023 alkaen lonkkaniveldysplasian raja-arvo on C. Oheisesta taulukosta selviää tervelonkkaisten amerikancockerspanielien määrä suhteessa syntyneisiin ja kuvattuihin vuosina 2000-2021.

Taulukko 3 v. 2000-21 syntyneet, lonkkakuvatut ja tervelonkkaiset amerikancockerspanielit

Kaikista syntyvistä pennuista lonkkakuvataan edelleen varsin vähän moniin muihin rotuihin verrattuna (2010-luvulla syntyneistä kuvattu n. 30%), mutta tutkimustulosten valossa suuntaus on huolestuttava. Vuosina 2010-2021 syntyneistä A-lonkkaisia on 12 % ja B-lonkkaisia 30 %. Vuosina 2000-2010 tervelonkkaisten (A + B) osuus oli vielä 56%. Vuosina 2010-21 syntyneistä, lonkkakuvatuista amerikancockerspanieleista noin puolet (47 %) on C-lonkkaisia. Kasvattajan näkökulmasta tilanne on vaikea: tervelonkkaista, muiltakin osin vaatimukset täyttävää urosta on jo vaikea löytää. Apua ei löydy helposti muistakaan pohjoismaista, sillä vaikka Ruotsissa ja Norjassa rodun populaatio on isompi, ei amerikancockereita lonkkakuvata käytännössä lainkaan.

Patellaluksaatio

Polvilumpion sijoiltaanmeno eli patellaluksaatio on yleensä synnynnäinen tila, jossa polvilumpio eli patella pääsee luiskahtamaan pois urastaan. Polvilumpio voi luksoida joko polven sisäsyrylälle (mediaalisesti) tai ulkosyrylälle (lateraalisesti). Pienillä koirilla esiintyy tavallisimmin mediaalista patellaluksaatiota. Tila voi olla eriateinen. Lievimmässä (I asteen) luksaatiossa polvilumpio saadaan normaalia herkemmin siirtymään pois urasta käsin liikuttelemalla ja polvea ojentamalla. Vaikeimmassa (IV aste) luksaatiossa polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan ja tila vaatii leikkaushoidon. Vaikeampiin asteisiin liittyy yleensä myös sääriluun yläosan kiertymistä. Pois paikaltaan oleva polvilumpio aiheuttaa paitsi kipua, myös vauriota nivelrustoon ja nivelrikkoo. Polvilumpion sijoiltaanmenolle on erilaisia rakenteeseen liittyviä altistavia tekijöitä, kuten liian suorat takakulmaukset sekä virheelliset raaja-asennot (kinnerahdas takaosa). Kinnerahtaus ei ole tavallinen virhe amerikancockerspanielilla ja samoin takakulmaukset ovat tavallisesti vähintäänkin kohtalaiset.

Vuoden 2009 alusta polvitarkastuslausunto on vaadittu kaikilta jalostukseen käytetyiltä koirilta. Vuoden 2020 alussa voimaan astuneessa PEVISA-ohjelmassa rekisteröinnin raja-arvona on patellaluksaation aste 1 ts. koiran, jolla on todettu patellaluksaatioaste 2-4, jälkeläisiä voidaan merkitä koirarekisteriohjeen mukaisesti vain EJ-rekisteriin. Selkeästi suurin osa koirista on polviltaan terveitä. Polvilumpion sijoiltaanmeno eli patellaluksaatio on yleensä synnynnäinen tila, jossa polvilumpio eli patella pääsee luiskahtamaan pois urastaan. Polvilumpio voi luksoida joko polven sisäsyrylälle (mediaalisesti) tai ulkosyrylälle (lateraalisesti). Pienillä koirilla esiintyy tavallisimmin mediaalista patellaluksaatiota. Tila voi olla eriateinen. Lievimmässä (I asteen) luksaatiossa polvilumpio saadaan normaalia herkemmin siirtymään pois urasta käsin liikuttelemalla ja polvea ojentamalla. Vaikeimmassa (IV aste) luksaatiossa polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan ja tila vaatii leikkaushoidon. Vaikeampiin asteisiin liittyy yleensä myös sääriluun yläosan kiertymistä. Pois paikaltaan oleva polvilumpio aiheuttaa paitsi kipua, myös vauriota nivelrustoon ja nivelrikkoo. Polvilumpion sijoiltaanmenolle on erilaisia rakenteeseen liittyviä altistavia tekijöitä, kuten liian suorat takakulmaukset sekä virheelliset raajaasennot (kinnerahdas takaosa). Kinnerahtaus ei ole tavallinen virhe amerikancockerspanielilla ja samoin takakulmaukset ovat tavallisesti vähintäänkin kohtalaiset. Vuoden 2009 alusta polvitarkastuslausunto on vaadittu kaikilta jalostukseen käytetyiltä koirilta. Vuoden 2020 alusta voimaan astuneessa PEVISA-ohjelmassa rekisteröinnin raja-arvona on patellaluksaation aste 1 ts. koiran, jolla on todettu patellaluksaatioaste 2-4, jälkeläisiä voidaan merkitä koirarekisteriohjeen mukaisesti vain EJ-rekisteriin.

Vuosina 2010-21 syntyneistä on polvitutkittu vajaa kolmannes, näistä reilu 90% on terveitä. Sairaistakin lieväasteiset (1) luksaatiot ovat tavallisimpia. 3. asteen patellaluksaatio on todettu virallisessa polvitarkastuksessa kolmella amerikancockerspanielilla koko 2000-luvulla, eikä kertaakaan tarkasteluaikana 2010-21 syntyneet.

Taulukko 4 2010-21 syntyneiden polvitutkimustulokset

2010-21 syntyneiden polvitutkimustulokset

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	0	1	2
2010	119	35	29 %	97 %	3 %	0 %
2011	99	28	28 %	96 %	4 %	0 %
2012	130	42	32 %	86 %	10 %	5 %
2013	94	29	31 %	86 %	10 %	3 %
2014	78	25	32 %	88 %	12 %	0 %
2015	92	40	43 %	88 %	8 %	5 %
2016	83	40	48 %	88 %	12 %	0 %
2017	84	29	35 %	86 %	10 %	3 %
2018	91	26	29 %	100 %	0 %	0 %
2019	84	22	26 %	91 %	9 %	0 %
2020	127	21	17 %	95 %	5 %	0 %
2021	98	0	0 %	0 %	0 %	0 %
Yhteensä	1179	337	29 %	91 %	8 %	2 %

Yhteenveto

Amerikancockerspanieleita tuodaan Suomeen rodun kotimaan Yhdysvaltojen lisäksi ympäri maailmaa. Kattavaa tietoa eri sairauksien esiintymisestä on lähes mahdotonta saada, sillä missään muualla maailmassa ei ole samanlaista avointa terveystietorekisteriä kuin Suomessa. Lisäksi mm. silmien osalta käytännöt vaihtelevat maittain. Esimerkiksi kaikki kaihin muodot eivät ole poissulkevia seikkoja jalostuksessa sekä tietyn iän jälkeen ilmenevät kaihit eivät vaikuta saavutettuun terveen statukseen. Esimerkkinä rodun kotimaasta voidaan sanoa, että vain hyvin pieni prosentti syntyneistä pennuista jää jalostuskäyttöön ja ylipäättään terveystutkitaan. Edes kaikkia pentuja samasta pentueesta ei välttämättä rekisteröidä vaan ainoastaan ne, jotka ovat nk. showpotentiaalia. Tämän perusteella emme voi tehdä mitään vertailuja sairauksien yleisyydestä tai ilmenemisestä. *OFA (Orthopedic Foundation for Animals) Yhdysvalloissa julkaisee raportteja tutkituista koirista. Vuoden 2019 osalta silmätutkittujen koirien määrä on alle 2000 koiraa. Luku tukee yllämainittua, eli vain hyvin pieni osa koirista tutkitaan.*

Voimme kuitenkin todeta, että ympäri maailman ongelmat ja ilmenevät sairaudet ovat samoja kuin Suomessa.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Suomen amerikancockersspanielikanta pohjautuu erittäin vahvasti amerikkalaiseen koiriin, joita on maahamme tuotu runsaslukuisesti sitten tuonnin helpottumisen 1980-luvun lopulla. Niinpä terveystilannekaan ei juuri poikkea rodun kotimaasta. Tiedot Suomen terveystilanteesta perustuvat vuosina 1997, 2000 ja 2005 suoritetuihin terveystutkimuksiin, joihin on saatu yhteensä 90 vastausta. Vuonna 2013 terveystutkimukseen saatiin 51 vastausta ja vuonna 2022 68 vastausta.

Tiedot USA:sta perustuvat sekä internetin laajalla keskustelulistalla suoritettuun tiedusteluun että American Spaniel Clubin internetsivuilla julkaistuihin terveystutkimuksiin, joihin oli raporttia tehtäessä saatu tiedot 206 koirasta. Lukumäärä on varsin pieni suhteessa USA:n amerikancockersspanieli-populaation kokoon. Tässä kappaleessa esitellyistä sairauksista ei ole saatavissa luotettavaa tietoa niiden esiintyvyydestä, koska avoimuus ongelmista puhuttaessa on edelleen varsin vähäistä – niin meillä kuin muuallakin.

Vaikka rodulla tavataan vakaviakin sairauksia, niistä suurin osa on kaikeksi melko harvinaisia. Amerikkalaiseen terveystutkimukseen vastanneista 85% arvioi koiransa terveydentilan hyväksi tai erittäin hyväksi. Suomessa terveystutkimukseen on saatu tiedot 51 koirasta vuonna 2013. Koiran yleisen terveydentilan oli arvioinut hyväksi tai erinomaiseksi 90,2 % vastaajista. Vuoden 2022 kyselyssä koiran terveydentilan arvioi hyväksi 52 vastaajaa 68:sta.

Korvatulehdus/hiiva

Rodulla esiintyy joukko immunologisia sairauksia, joiden taustalla mahdollisesti on ainakin osittain sukusiitos ja kaventunut geenipooli. Tällaisia ovat mm. allergiat ja immunoheimoheimoittinen anemia. Amerikancockerspanielilla esiintyy kroonisia korvien ja ihon hiivatulehduksia, joiden taustalla useimmiten on allergia, vaikkakaan sitä ei suinkaan aina saada diagnosoitua. Amerikkalaiseen terveystutkimukseen perusteella 16 % amerikancockerspanieleista kärsii kroonisesta korvatulehduksesta, joista ylivoimainen enemmistö on hiivatulehduksia. Suomessa kroonistuneita korvia oli paljon vähemmän (6,25 % vastanneista Terveystutkimus 2013). Korvia koskeviin kysymyksiin saatiin vastaus 48:n koiran omistajalta. Korvat eivät olleet vaivanneet 26 koiraa ollenkaan. Yksittäisiä parantuneita tulehduksia oli ilmoitettu 15 koiralle. Koirista neljää vaivasivat korvat usein mutta ne saatiin kuntoon.

Vuoden 2022 kyselyssä 32 vastaajan mukaan korvat eivät ole vaivanneet lainkaan. Yksittäisistä, parantuneista korvatulehduksista kertoi 21 vastaajaa. Yhdeksän vastaajan mukaan korvatulehduksia on usein tai vaiva on kroonistunut.

Krooninen tulehdus, johon liittyi myös ahdas korvakäytävä, oli kolmen koiran vaivana. Tulehdusten taustalla epäiltiin olevan allergiaa tai hiivaa. Amerikancockerspanielin krooniselle korvatulehdukselle on tyypillistä korvakäytävän joskus varsin nopea ahtautuminen, mikä johtaa usein leikkaustarpeeseen. Joskus, mutta ei suinkaan aina, ongelmat johtuvat puutteellisesta hoidosta. Jalostustarkastuksissa on kiinnitetty huomiota ahtaisiin korvakäytäviin, ja siitä on huomautettu. Ulkomuodollisesti ihannoidaan kapeaa ja alhaista korvien kiinnityskohtaa, mutta hyvin usein se samalla tarkoittaa ahdasta korvakäytävän aukkoa, mikä on luonnollisesti altistava tekijä korvatulehduksille.

Iho-ongelmat

Myös ihosairauksia esiintyy osittain puutteellisen hoidon seurauksena, mutta se ei selitä suinkaan kaikkea. Amerikancockerspanieleilla esiintyy ihon hiivatulehdusten lisäksi primaaria seborea, voimakasta rasvaista hilseilyä. Vuoden 2013 terveystutkimuksessa ihoa koskeviin kysymyksiin vastaus saatiin 49:stä koirasta. 36 koiran kohdalla ei ole ollut iho-ongelmia. Tosin kahdella muuten ongelmattomalla oli ollut satunnainen hot spot esim. uimakäsen yhteydessä. Jonkin verran hilseileviä koiria oli neljä. Hot spotteja oli raportoitu kaiken kaikkiaan viideltä koiralta ja niiden ilmeneminen oli harvinaista. Aikaisemmassa terveystutkimuksessa koirista 13,5 %:lla oli taipumus paikalliseen merkivään ihotulehdukseen, nk. hot spottiin. Hiivatulehdusta varvasväleissä oli kuudella koiralla. Osalla hiiva ilmeni korvatulehdusten yhteydessä ja korvia epäiltiin tartunnan lähteeksi. Vain yhdellä koiralla hiivatulehdus oli jatkuvasti. Tässä tapauksessa hiivaa on tassuissa, huulipoimuissa kertaalleen, korvissa ja ilm. myös rinnan alueella ihossa ja kainaloissa 1. kertaa. Yksi koirista poti toistuvaa huulipoimutulehdusta, joka tosin ei ollut tarvinnut leikkaushoitoa. Muita toistuvia ihotulehduksia oli raportoitu yhdellä koiralla. Koira oli atooppinen ja allergiat aiheuttivat tulehdukset. Samaisella koiralla oli myös säännöllisesti hiivatulehduksia ja furunkuloosi. Lievästi kutisevia koiria oli kaksi, kohtalaisesti kutisevia yksi ja voimakkaasti kutisevia se yksi, joka oli atooppinen myös. Eriasteisesti kutisevia koiria oli siis 8,1 % kyselyyn vastanneista, kun aikaisemman kyselyn perusteella eriasteisista allergia- tai kutinaoireista kärsi koiria 13,5 % verran.

Vuoden 2022 kyselyn tulokset ovat samansuuntaiset. 42 vastaajan mukaan iho-ongelmia ei ole lainkaan. Hiivatulehduksen mainitsi 7 vastaajaa, hilseily 6 vastaajaa ja kutinan 3 vastaajaa. Ihosairauksien vastustamisessa tulee kiinnittää huomiota myös turkin laatuun, jotta turkki olisi tavallisen ihmisen hoidettavissa ja iho siten paremmassa kunnossa. Takujen alla hautuva iho ei voi voida hyvin.

Osa iho-ongelmista saattaa johtua kilpirauhasen vajaatoiminnasta, jota niinkään tavataan rodulla keskivertoa enemmän. Sairauden tausta on geneettinen, periytyvyydestä ei ole varmaa tietoa mutta resessiivistä periytymistä epäillään. Vuoden 2013 terveystutkimuksen koirista kaksi sairasti kilpirauhasen vajaatoimintaa. Näin oli tilanne myös aikaisemmassa terveystutkimuksessa sekä vuoden 2022 terveystutkimuksessa. Useiden eri suullisten lähteiden mukaan kilpirauhasen vajaatoimintaa pidetään kuitenkin yhtenä amerikancockerspanieleiden tämän hetken pahimmista terveysongelmista Yhdysvalloissa.

Silmäsairaudet ja cherry eye

Silmiä koskeviin kysymyksiin saatiin vuonna 2013 vastaus 48:n koiran omistajalta. Silmät eivät olleet vaivanneet 30 koiraa ollenkaan. Yksittäisiä parantuneita tulehduksia oli ilmoitettu 5 koiralla. Koirista kahta vaivasivat silmät usein mutta ne

saatiin kuntoon. Koirista toisella oli mainittu löysä alaluomi. Krooninen tulehdus, jota vaikea saada kuntoon oli yhden koiran vaivana. Silmissä amerikancockerilla esiintyy aiemmin mainittujen varsinaisten perinnöllisten silmätautien lisäksi kolmannen silmäluomen rauhasen esiinluiskahdusta, nk. kirsikkasilmiä (cherry eye). Vuoden 2013 kyselyssä cherry eye oli kahdeksalla koiralla. Cherry eye esiintyy suvuittain ja havaitaan tyypillisesti pennulla hampaiden vaihtumisen aikoihin n. 4-5 kk iässä. Tuntuu luontevalta ajatella, että kirsikkasilmiä esiintyisi tavallisemmin pennuilla, joilla on löysät alaluomet. Hyvin suurella osalla pennuista on lisäksi jonkinasteista löysyyttä alaluomissa 3-5kk iässä, mutta usein löysyys korjaantuu pennun kasvaessa. Keratokonjunktivitis I. nk. ”kuiva silmä” oli vuoden 2013 kyselyn mukaan kahdella koiralla.

Vuoden 2022 terveystutkimuksessa 37 vastaajan mukaan silmät eivät vaivaa lainkaan. Silmävuodon mainitsi 13 vastaajaa. Osalla koirista vuoto oli vähentynyt tai loppunut iän myötä. Vastausten mukaan vuoto yhdistetään usein distichiasikseen tai kuivasilmäisyyteen. Cherry eye oli todettu kuudella koiralla, näistä kolmella cherry eye oli leikattu. Yksittäisen, parantuneen silmätulehduksen mainitsi neljä vastaajaa.

IMHA/AIHA

Immuunivälitteinen hemolyttinen anemia (IMHA) on vakavuudeltaan vaihteleva, toisinaan äkillisesti kuolemaan johtava tavallisesti nuorten koirien sairaus, jossa elimistö hajottaa omia punasoluja. Amerikancockerspanielilla on geneettinen alttius sairastua, mutta periytyvyydestä ei ole tarkempaa tietoa. Kirjallisuudessa mainitaan lisäksi rodulla esiintyvän von Willebrandtin tautia sekä hyytymistekijä X puutetta, mutta jalostustoimikunnan tietoon ei ole tullut, että Suomessa olisi diagnosoitu tällaisia tapauksia.

Epilepsia

Amerikancockerspanielilla esiintyy myös idiopaattista epilepsiaa. Epileptisin kohtauksin saattaa alussa oireilla myös rodulla tavattu krooninen aktiivinen hepatiitti, joka johtaa maksan kirroosin kehittymiseen. Sairaus on ennusteeltaan varsin huono, käytännön havainnot elinajan sairauden toteamisen jälkeen ovat puolen vuoden molemmin puolin. Koirat ovat sairastuessaan tavallisesti nuoria aikuisia, n. 2-6v. Terveystutkimuksissa oli neljä maksavikaan tai kirroosiin sairastunutta koiraa, yksi tosin sairastunut vasta 9,5-vuotiaana. Amerikancockerspanieleissa on tavattu myös rajuihin epileptisin kohtauksiin oireilevia pentuja. Oireyhtymä on vielä varsin tutkimatonta ja tuntematonta. Keskimäärin 12–14 viikon ikäiset pennut sairastuvat vakaviin keskushermosto-oireisiin eikä lääkityksellä näytä olevan tehoa. Suurin osa pennuista on menehtynyt mutta osa selviää. Terveystutkimukseen 2013 vastanneista koirista yhdellä oli todettu epilepsia. Vuoden 2022 kyselyssä maksasairauksia ei tullut esiin, ja epilepsian mainitsi vain yksi vastaaja.

Viimemainittuihin vakaviin sairauksiin toivotaan tulevaisuudessa lisää tietoa, ja rodusta on kerätty näytteitä koirangeenitutkimukseen ja siihen liittyviin erilaisiin tutkimusprojekteihin.

Kirjallisuudessa mainitaan rodulla esiintyvän alttius myös dilatoivaan kardiomyopatiaan (DCM). Se on sydänlihassairaus, jossa sydämen vasemman kammion koko kasvaa ja supistumiskyky heikkenee. Sairaus johtaa sydämen vajaatoimintaoireisiin ja vaatii jatkuvaa lääkehoitoa. Kardiomyopatiaa sairastava amerikancockerspanieli hyötyy usein ravinnon tauriini- tai karnitiinilisästä. Terveystutkimusaineistossamme ei ollut yhtäkään DCM-tapausta. Myös rodun harrastajien piirissä sairaus on varsin tuntematon. Jalostustoimikunta lähestyi vuonna 2011 kirjeitse sydämen ultraäänitutkimuksia suorittavia eläinlääkäreitä ja tiedusteli heidän potilasaineistonsa amerikancockerspanieleiden DCM-tilannetta. Viisi eläinlääkärää vastasi kyselyyn, ja heidän kokemustensa perusteella dilatoivaa kardiomyopatiaa ei joko esiintynyt lainkaan tai diagnoosit / epäilyt olivat erittäin harvinaisia. ELL Seppo Lamberg oli jaksanut perehtyä laajamittaisemmin omaan potilasmateriaaliinsa, ja hän kirjoitti itsekkin yllättyneensä, kuinka mielenkiintoinen tilanne on; kirjallisuuden mukaan amerikancockerspanieli mainitaan yhtenä DCM:n tyyppiroduista, mutta hänellä kaikki viime vuosien vahvistetut DCM-diagnoosit cockerspanieleilla olivat nimenomaan englantilaisilla serkuilla todettuja. Lambergin neljä amerikancockerspanieli DCM-epäilyä olivat kaikki osoittautuneet ns. sekundäärisiksi, eli syy on löytynyt toisaalta ts. kyse ei ollut perinnöllisestä kardiomyopatiasta. Tietojemme mukaan DCM:n esiintyvyys Suomessa on amerikancockerspanieleilla siis varsin vähäinen.

Kuten yllä olevasta käy ilmi, amerikancockerspanielilla esiintyy lukuisia erilaisia sairauksia, joista vakavimmat ovat tosin onneksi varsin harvinaisia. Yleiseltä terveydentilaltaan rotu kuulunee nk. keskivertorotuihin. Selvää kuitenkin on, että jalostuksessa tulisi huomioida myös koiran ja sen lähisukulaisten yleinen terveydentila eikä pelkkiä silmä-, polvi- ja lonkkalausuntoja, jotta yksittäiset sairaudet eivät pääsisi yleistymään kannassamme.

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta kiinnostui vuonna 2010 amerikancockerspanieleiden korva- ja iho-ongelmista. Rotujärjestö oli aktiivisesti mukana, jotta pieneläinkirurgian professori Outi Laitinen-Vapaavuori ja ELT, dermatologian dosentti Leena Saijonmaa-Koulumies saivat mahdollisimman paljon vastauksia tekemäänsä terveystarkastukseen koskien nimenomaan korva- ja iho-ongelmia. Tutkimuskyselyyn saatiin vastauksia yli 150 amerikancockerspanielista ja noin 40 kävi myös tutkimuskäynnillä.

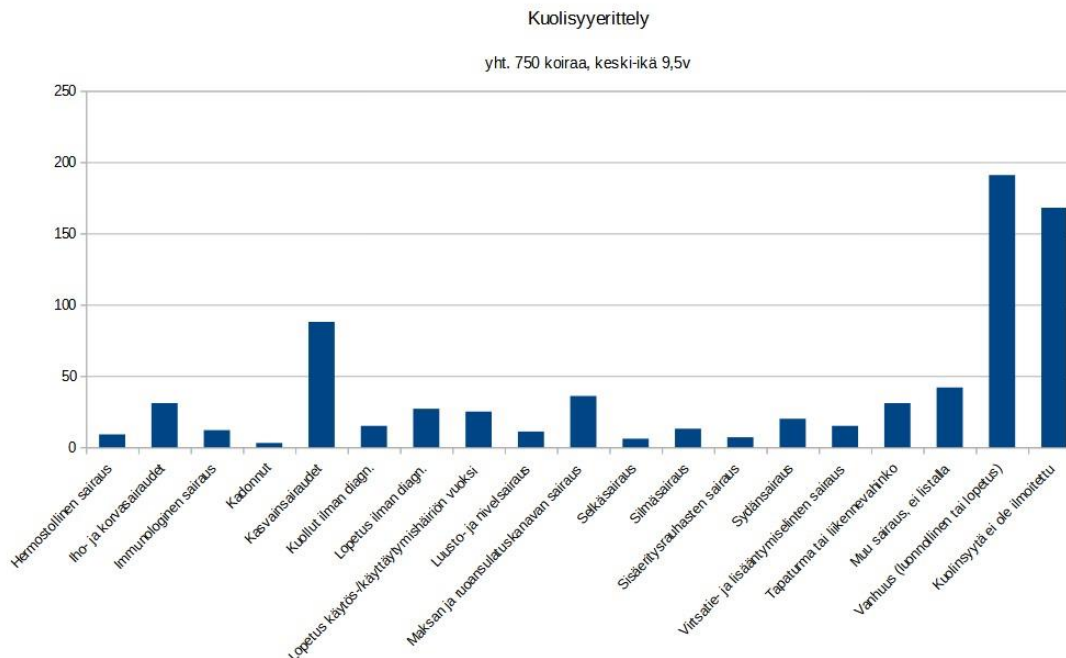
Viime vuosina on amerikancockerspanieleiden selkiä alettu myös kuvaamaan virallisesti. Tuloksia on vielä hyvin rajallisesti ja näin ollen ei voida liian pienen otantamäärän vuoksi vielä vetää johtopäätöksiä. Selvää kuitenkin on, että lisäinformaatio olisi positiivinen asia ja tarpeellinen päätelmien tekemiseen. Vaikka tässä kohtaa rotujärjestö ei suoraan ota kantaa kuvauksien tuomiseen jalostusohjeisiin, niin se suosittelee jalostuskoirien selkäkuvausta tiedon kartuttamiseksi. Röntgenkuvat otetaan Kennelliiton ohjeiden mukaisesti ja selkämuutosten arvostelussa käytetään Kennelliiton vahvistamia arvosteluasteikkoja (<https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/selkaohje-2019>). Mikäli koiralta löytyy muutoksia, tulee noudattaa Kennelliiton antamia ohjeistuksia. Spondyloosin periytymismekanismia ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavanlaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa. (<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiranterveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>)

Rodun geenipoolin ollessa pieni on näiden harvemmin esiintyvien sairauksien suhteen oltava jalostusvalintoja tehdessä hereillä, mutta jalostustoimikunta näkee, ettei voi luoda liikaa rajoitteita jo ennestään kapeaan jalostusmateriaaliin. Kasvattajilta toivotaan avoimuutta ja rehellisyyttä sekä kokonaisterveyden huomioimista jalostusvalintoja tehtäessä. Jalostustoimikunta antaa jalostusehdotuksia kasvattajille pyydettyä ja pyrkii niitä miettiessään huomioimaan koirien taustat ja mahdolliset niissä esiintyvät sairaudet niin hyvin kuin se on mahdollista.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

KoiraNetistä kerätyt amerikancockerspanieleiden kuolinsyytilastojen tiedot ovat omistajien antamia, joten tilastosta ei voida tehdä selkeitä johtopäätöksiä, vaan sitä voidaan pitää suuntaa antavana.

Taulukko 5. Kuolinsyyerittely

KoiraNettiin on tilastoitu kuolleeksi yhteensä 750 amerikancockerspanieliä. Keskimääräinen elinikä tämän tilaston perusteella on 9v 6kk, parin kuukauden nousu edelliseen päivytykseen. Vajaalle neljäsosalle ei ole ilmoitettu kuolinsyytä. "Vanhuus" mainitaan kuolinsyyksi toiselle neljäsosalle, näiden keskimääräinen elinikä 12v. Yksittäisistä kuolinsyistä runsaslukuisimpina on mainittu kasvainsairaudet (88 koira, keskim. elinikä 10v), maksan ja ruoansulatuskanavan sairaudet (36 koira, 6v 10kk), tapaturma tai liikennevahinko (31 koira, 6v 2kk), lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi (25 koira, 4v 9kk) sekä iho- ja korvasairaudet (31 koira, 7v 8kk).

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Amerikancockerspanieleiden pentuekoko on pysynyt hyvin tasaisena. Vuosina 2010-2021 pentuekoko on vaihdellut 3,9 ja 4,8 välillä.

Jalostustoimikunta lähetti pentuekyselyn kaikille kasvattajille, joilta on rekisteröity Suomessa syntyneitä pentuja vuoden 2011 ja heinäkuu 2013 välisenä aikana. Pentuekysely on ollut täytettävissä myös yhdistyksen kotisivuilla ja sen tärkeydestä on kerrottu kasvattajapäivien yhteydessä sekä rotujärjestön Jenkki-lehdessä. *Valitettavasti uusia vastauksia ei ole saatu viime vuosina.* Kyselyyn saatiin vastaukset 14 pentueesta, mikä on 29% aikavälillä rekisteröidyistä pentueista. Näissä pentueissa oli yhteensä 61 pentua, joten prosentuaalisesti tilastoissa on mukana 22% aikavälillä rekisteröidyistä pennuista. Keskimääräinen pentueen pienimmän pennun syntymäpaino oli 180grammaa ja suurimman 255grammaa. Kasvattajien käsitys amerikancockerspanielista yleensä synnyttäjänä ja pentujen hoitajana on varsin hyvä.

Astumis- ja tiinehtymisvaikeudet

Kukaan vastanneista ei maininnut nartullaan olleen tiinehtymisvaikeuksia. Astutuksista 43% oli luonnollisia ilman apua ja saman verran luonnollisia autettuina. Keinosiemennykseen turvaututtiin kolmessa pentueessa (5%), joista yhdessä syynä oli astutus pakastespermalla ja toisessa keinosiemennys tehtiin luonnollisen astumisen lisäksi.

Synnytysongelmat

Nartut synnyttivät pentunsa keskimäärin 62 vuorokauden kuluttua astutuksesta. Luonnollinen synnytys oli 86 prosentissa pentueista, yhdessä oli eläinlääkäri apuna alatiesynnytyksessä ja myöskin yhdelle nartulle tehtiin keisarinleikkaus nartun polttoheikkouksien vuoksi. Oksitosiinilääkitystä tarvittiin vain kahdessa synnytyksessä. Vastanneista 86% oli sitä mieltä, että synnytys oli helppo. Nopeaksi sen mainitsi 43% ja pitkäksi 21%. Kukaan vastanneista ei pitänyt synnytystä vaikeana.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Pentujen hoitoon ei liittynyt ongelmia: 93 prosentissa pentueista kasvattaja kertoi nartun hoitaneen pennut hyvin ja suhtautuneen niihin vaistonvaraisesti ja hoivaavasti. Kukaan ei kertonut nartun suhtautumisen olleen vihamielistä tai pelokasta, kahdessa pentueessa mainittiin sen olleen alkuun ihmettelevää. Vain kolme pentua 61:stä tarvitsi alkuun emonmaidonkorviketta. Kukaan ei maininnut nartulla olleen kalkkikrampeja tms. Kasvattajien näkemyksen mukaan pennut pysyivät nisällä ilman apua heti tai melko pian syntymän jälkeen, tosin muutamaa pienemmistä kasvattajat mainitsivat alkuun auttaneensa. Pennut myös löysivät nisän kasvattajien näkemyksen mukaan hyvin.

Pentukuolleisuus, synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Pentukuolleisuutta oli hyvin vähän. Vain kaksi pentua syntyi kuolleena ja yksi lopetettiin kitalakihalkion vuoksi heti syntymän jälkeen. Synnynnäisiä vikoja ja epämuodostumia oli jonkin verran: häntämutka 7%:lla pennuista, paha ripuli 3%:lla ja takakannuksia 34 %:lla syntyneistä pennuista. Luovutusiässä piilokiveksiä oli 7 %:lla, joskin kyselyissä oli mainintoja, että osa näistä oli laskeutunut 12 viikon ikään mennessä. Napatyriä oli 13 %:lla, mutta vain yhden pennun tyrä vaati leikkausta. Cherry eye oli kolmella pennulla (5%), joista kaksi vaati leikkaushoitoa. Purentavikoja ei esiintynyt kuin yhdellä pennulla, jolla mainittiin olleen alapurenta.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Amerikancockerspanielin alas kiinnittyneet korvat, erityisesti mikäli ne yhdistyvät ahtaisiin korvakäytäviin ja liialliseen nahkaisuuteen, altistavat korvatulehduksille. Jalostuksessa on myös huomioitava listalta erityisesti iho-ongelmat ja voimakkaat värjäytymät raajoissa tai varpaissa. Ahtaista korvakäytävistä tai liian alas kiinnittyneistä korvista johtuvat aiheutuvat ongelmat on myös syytä ottaa huomioon. Silmissä huomiota tulee kiinnittää liian avoimiin ja riippuviin silmäluomiin sekä voimakkaasti vuotaviin silmiin, jotka aiheuttavat värjäytymiä silmien alla. Purennassa tulee huomioida äärimmäisen pienet hampaat. Rakenteessa ei ole luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia. Amerikancockerspanieli on Kennelliiton RKO-listalla. Keskeisimmät ongelmakohdat on esitelty kohdassa 4.4.4.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Amerikancockerspanielille tyypillisimpiä terveyteen liittyviä ongelmia olivat vuoden 2013 että vuoden 2022 terveyskyselyjen perusteella atooppiseen ihosairauteen liittyvät oireet. Muistakin vaivoista oli yksittäisiä mainintoja, mutta allergiaa ja hiivaa esiintyi eniten.

PEVISA-ohjelman myötä on saatu paljon tietoa rodun silmä-, lonkka- ja polvitilanteesta vuosien saatossa. Silmien osalta kaihi ja distichiasis nousevat selvästi suurimmiksi ongelmiksi. Toki distichiasiksen kohdalla tulee muistaa, että läheskään kaikki lausunnon saaneet koirat eivät ole vaikeita tai edes kohtalaisen vaikeita tapauksia vaan suurin osa on hyvin lieviä tapauksia. Kuten yllä mainittiinkin, rotujärjestö on nostonut esille keskustelua pyrkimyksiin välttää kahden distichiasis koiran yhdistämistä. Harmaakaihin osalta tilanne on myös huomionarvoinen. Ongelmalliseksi tämän sairauden vastustamisen tekee se, että amerikancockerspanielilla ei ole yhtä yhtenäistä ilmentymistapaa eikä sen periytymistavasta ole varmuutta. Lisäksi sairaus voi ilmetä vasta 6-8 vuotiailla. Tästä syystä rotujärjestö onkin kehottanut kasvattajia ja koiranomistajia tutkituttamaan myös vanhempia koiriaan.

Polvien osalta amerikancockerspanielit ovat erittäin terveitä. Muutamia poikkeuksia mukaan mahtuu mutta yleisesti voidaan sanoa, ettei polvissa ole juurikaan ongelmia tällä rodulla.

Lonkkien osalta olemme saaneet tietoa enemmän vasta vuodesta 2009 alkaen, jolloin PEVISA:an liitettiin lonkkatutkimuspakko jalostukseen käytettäviltä koirilta. Suuntaus on hieman kääntynyt alun positiivisen jälkeen huonompaan. Jo yli puolet tutkituista ovat saaneet sairaan (C tai huonompi) lausunnon ja varsinkin A-lonkkaisten osuus on suorastaan romahtanut. Tässä valossa uusi PEVISA lonkkien tiukennuksen osalta on hyvinkin perusteltu. Rotujärjestön omissa vähimmäisvaatimuksissa käytettäville yhdistelmille onkin vaatimuksena vähintään C-C keskiarvo.

Amerikancockerspanieleilla ei esiinny juurikaan lisääntymiseen liittyviä ongelmia. Kasvattajien mukaan nartut jäävät hyvin kantaviksi ja astutus tapahtuu suurimmaksi osaksi luonnollisesti joko täysin auttamatta tai autettuna. Synnytykset ovat pääsääntöisesti helppoja ja nartut hoitavat pentunsa hyvin. Rodun rakenteessa ei ole luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia. Terveyskyselyyn vastanneista ei yksikään kasvattajista maininnut nartullaan olleen tiinehtymisvaikeuksia. Astutuksista 43% oli luonnollisia ilman apua ja saman verran luonnollisia autettuina. Keinosiemennykseen turvauduttiin kolmessa pentueessa (5%), joista yhdessä synnä oli astutus pakastespermalla ja toisessa keinosiemennys tehtiin luonnollisen astumisen lisäksi. Nartut synnyttivät pentunsa keskimäärin 62 vuorokauden kuluttua astutuksesta. Luonnollinen synnytys oli 86 prosentissa pentueista, yhdessä oli eläinlääkäri apuna alatiesynnytyksessä ja myöskin yhdelle nartulle tehtiin keisarinleikkaus nartun polttoheikkouksien vuoksi. Oksitosiinilääkitystä tarvittiin vain kahdessa synnytyksessä. Vastanneista 86% oli sitä mieltä, että synnytys oli helppo. Nopeaksi sen mainitsi 43% ja pitkäksi 21%. Kukaan vastanneista ei pitänyt synnytystä vaikeana.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Amerikancockerspanieli on pienin ja runsasturkkisin lintukoiramme. Sen ulkomuodon keskeisimmät kohdat ovat vankka, tiivis runko ja kaunispiirteinen pää. Amerikancockerspanielin tulee olla kauttaaltaan tasapainoinen ja kohtuullisesti kulmautunut. Sen on kyettävä liikkumaan sulavasti ja vaivattomasti maatavoittavalla askeleella.

Myös amerikancockerspanielin luonne tulee olla tasapainoinen, ei koskaan arka. Työskennellessään sen tulee osoittaa eloisuutta sekä innokkuutta.

Kaunispiirteisessä päässä huomio kiinnittyy leveään, syvään kuono-osaan, täyteläisiin huuliin ja hieman mantelinmuotoisiin tummiin silmiin. Kallon tulee olla pyöristynyt, ei kuitenkaan liioitellusti. Leuat ovat tasaiset ja neliömäiset, joka mahdollistaa voimakkaat hampaat ja leikkaavan purennan. Pitkänmalliset korvat tulee olla alas kiinnittyneet, kuitenkin korkeintaan silmän alareunan tasolle.

Tasapainoisesti rakentuneen amerikancockerspanielin ylälinja laskee hieman kohti lihaksikasta takaosaa. Selkä on vahva ja rintakehä syvä. Rintakehän on ulotuttava vähintään kyynärpäiden tasolle ja oltava riittävän leveä. Kylliluut ovat pitkät ja hyvin kaareutuneet. Häntä kiinnittyy luontevasti selkälinjan jatkeeksi.

Liikkeessä häntä on selkälinjan tasolla tai hieman sen yläpuolella, ei koskaan kuitenkaan terrierimäisesti pystyssä tai niin alhaalla, että sen voisi tulkita arkuuden merkiksi. Hännän on heiluttava iloisesti. Jotta amerikancockerspanieli liikkuisi sulavasti, tulee etu- ja takaraajojen olla yhdensuuntaiset, suorat, vahvaluiset ja lihaksikkaat.

Lavat ovat sijoittuneet taakse ja muodostavat olkavarren kanssa noin 90 asteen kulman. Kyynärpäät ovat suoraan lapojen kärjen alapuolella tiiviisti. Lantio on leveä ja reidet selväpiirteiset. Polvet ovat kohtuullisesti kulmautuneet ja kintereet voimakkaat sekä matalat. Kämpälät ovat aina suuret, tiiviit sekä pyöreät.

Parhaiten amerikancockerspanieli tunnetaan kauniista, silkkisen sileästä karvapeitteestä. Karvapeite on raajoissa ja kyljissä runsasta, mutta ei kuitenkaan liioiteltua, jotta se ei peittäisi koiran rodunomaisia äärioviivoja tai liikkeitä. Se ei myöskään saa estää koiran käyttöä lintukoirana. Karvapeitteen laatu on erittäin tärkeä ominaisuus. Se tulee olla aina silkkistä, sileää tai

hieman laineikasta ja helppohoitoista. Erittäin virheelliseksi karvapeitteeksi luetaan liian runsas, kihara ja pumpulimainen karvapeite. Rodun trimmauksen tulee korostaa koiran ääriviivoja ja olla mahdollisimman luonnollisen näköinen.

Pienimpänä lintukoirana amerikancockerspanielin ihannesäkäkorkeus on uroksilla 38cm ja nartuilla 35,5cm. Sallittu vaihteluväli on noin. 1,5cm molempiin suuntiin. Yli 39,5cm uroksilla ja yli 37cm:n koko nartuilla on aina hylkäävä virhe. Vakavaksi virheeksi luetaan uroksilla alle 36,5cm koko ja nartuilla vastaavasti alle 34cm:n koko.

Väriykseltään amerikancockerspanielit jaetaan kolmeen ryhmään. Mustaan väriyhmään kuuluvat yksivärinen musta ja musta punaruskein merkein. Mustan värin tulee olla aina puhtaan sysimustaa. Pieni määrä valkoista väriä rinnassa ja/tai kurkussa on sallittua, muualla valkoinen väri on hylkäävä virhe.

Kaikki muut yksiväriset muodostavat seuraavan ryhmän. Värit voivat vaihdella vaaleimmasta kermanväristä tummanpunaiseen. Myös maksanväriset ja maksanväriset punaruskein merkein ovat mahdollisia. Värin tulee olla aina tasainen, pitkissä karvoissa sallitaan vaaleampi sävy. Myös näillä väreillä on pieni määrä valkoista karvaa rinnassa ja/tai kurkussa sallittu. Muualla valkoinen väri on hylkäävä virhe. Kolmannen väriyhmän muodostavat kirjavat. Kirjavissa on aina kahta tai kolmea väriä. Värijakauma tulee olla aina sellainen, että vaikutelma on selvästi kirjava. Yhden väreistä tulee olla aina valkoinen. Muut värit voivat vaihdella mustasta, ruskeaan ja eri punaisen sävyihin. Kolmiväriset muodostuvat aina kahdesta selkeästä pääväristä punaruskein merkein. Kaikissa väriyhmissä esiintyvät punaruskeat merkit saavat olla korkeintaan 10% kokonaisväriyksenä ja ne sijaitsevat aina ennalta määrättyissä paikoissa. Epäselvät tai hyvin vähäiset punaruskeat merkit luetaan aina virheeksi.

Nykyisellään Suomen amerikancockerspanielikanta on hyvin pieni mutta laadukas. Joissain määrin esiintyy ulkomuodollisia poikkeavuuksia. Kuitenkaan vielä ei rodussa yleisesti esiinny liioiteltuja ominaisuuksia.

Tämän päivän amerikancockerspanieleiden suurimmat rakenteelliset ongelmat ovat laparakenteessa ja kuono-osan leveydessä. Aikojen saatossa rodulle on pyritty jalostamaan liian neliömäistä runkoa, joka on johtanut rintakehien lyhentymiseen ja etukulmien suoristumiseen. Etukulmien suoristumisen myötä myös koirien joustavat ja kestävät liikkeet ovat kärsineet. Liioitellun nopeaa vauhtia ei myöskään tule pitää hyvänä liikkumisena.

Nykyisten amerikancockerspanieleiden kuono-osien kaventuminen on tuonut mukanaan ongelmia yleistyvien purentavirheiden ja koko ajan pienentyvien hampaiden muodossa. Myöskin toivottavat riittävän isot ylähuulet, jotka peittäisivät alaleuan alkavat kadota. Jonkun verran nykykannassa tavataan myös liian runsasta kaulanahkaa ja pitkää lanneosaa. Edellä mainittu löysä kaulanahka aiheuttaa lähes poikkeuksetta myös liikaa huulipoimuja sekä silmiin roikkuvia alaluomia, jotka molemmat altistavat tulehduksille.

Eri väriyhmien tyypilliset virheet vaihtelevat jonkin verran johtuen väriyhmien jakautumisesta omiin linjoihinsa. Mustien ja muiden yksiväristen kesken tämä jako ei ole niin selkeä kuin yksiväristen ja kirjavien kesken.

Amerikancockerspanielin rotumääritelmässä on kirjattu jo nyt hylkääviksi virheiksi lähes kaikki ne asiat, jotka voisivat aiheuttaa rodulle terveysongelmia.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Taulukko 15 näyttelykäynnit

	Näyttelyk	Näyttelymäärä/vuosi		
2010	765	tietoa ei saatavilla		
2011	758	tietoa ei saatavilla		
2012	622	tietoa ei saatavilla		
2013	750	88		
2014	654	84		
2015	654	94		
2016	568	84		
2017	721	96		
2018	511	104		
2019	485	99		
2020	126	32		
2021	212	55		

Taulukko 16 laatuarvosanat

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	
2010	575	158	25	3	1	3	
2011	687	55	13	0	2	1	
2012	548	63	7	1	1	2	
2013	660	66	20	2	0	2	
2014	543	102	5	0	2	2	
2015	563	66	20	0	1	4	
2016	498	76	7	2	2	1	
2017	633	79	6	0	1	2	
2018	455	53	3	0	0	0	
2019	422	45	12	0	5	1	
2020	120	5	0	0	1	0	
2021	190	19	1	0	0	2	

Yllä olevissa taulukoissa on tarkasteltu näyttelykäyntejä 2010-2021. Tarkasteluvuosina amerikancockerspanieleiden rekisteröintimäärät vaihtelevat 73 ja 143 välillä. Monet pennuista myydään kuitenkin kotikoiriksi, jotka yleensä myös ajetaan lyhyeen turkkiin. Amerikancockerspanielin turkinhoito ja näyttelytrimmaus koetaan monesti erittäin haastavana, minkä vuoksi pennuille on vaikea löytää näyttelyistä kiinnostuneita koteja. Näyttelykäynnit ovat olleet laskusuunnassa 2010-luvun alkuvuosilta kohti 2020-lukua mentäessä. Toki vuosina 2019 ja 2020 on huomioitava koronaviruspandemia, jonka aikana näyttelyitä oli vain kolmannes tai puolet normaalimäärästä.

Amerikancockerspanieleiden tasoa Suomessa voidaan pitää korkeana. Jokaisena tarkasteluvuotena valtaosassa näyttelykäynneistä koira on palkittu laatumaininnalla erinomainen. Amerikancockerspanielit ovat viime vuosina olleet myös kestomenestyjiä Vuoden koira -kilpailussa sekä nousseet palkintosijoille myös Vuoden kasvattaja – ja Vuoden veteraani -kilpailuissa.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Rodulle ei ole saatu järjestettyä jalostustarkastuksia pienten osallistujamäärien johdosta. Se on sikäli valitettavaa, ettei ole käytettävissä tietoa siitä, minkälaista jalostusmateriaalia olisi niin sanotuissa kotikoirissa vielä hyödyntämättä.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Amerikancockerspanielin alkuperäisen käyttötarkoituksen kannalta tärkeimmät rakenne- ja ulkomuotoominaisuudet ovat vankka ja tiivis runko, riittävän pitkä kaula, oikean mallinen laparakenne, suorat raajat, kohtuulliset kulmaukset, vahva takaosa sekä oikea määrä oikean laatuista turkkia sekä oikean mallinen pää, jossa vahvat leuat ja riittävän suuret hampaat ja leikkaava purenta.

Rodun nykyinen rakenne mahdollistaa vielä alkuperäisen käyttötarkoituksen, mutta viime aikoina vahvistunut seurakoira-/näyttelykoiraominaisuus asettaa alkuperäiselle käytölle rajoituksia. Kasvattajien tulisi jalostusvalinnoissaan muistaa, ettei suurta turkin määrää saisi painottaa liikaa. Myöskin turkin laatuun tulee kiinnittää huomiota. Alkuperäistä käyttötarkoitusta vaikeuttavat myös pikkuhiljaa yleistyvät ns. korostetut ominaisuudet. Näihin voidaan lukea esimerkiksi ns. joutsenkaula, joka ylipitkinä vaikeuttaa alkuperäistä työskentelytapaa. Myöskin suurta ihastusta herättävä todella laskeva selkälinja, on todellisuudessa saatu aikaan ylikorostetuilla takakulmauksilla ja suoralla etuosalla ja se heikentää koiran kestäväää sekä tehokasta liikuntaa.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Amerikancockerspanieleiden yleisimmät rakenneongelmat voidaan kiteyttää neljään kohtaan:

LIIAN PIENET JA KAPEAT KUONO-OSAT SEKÄ LEUAT. Nämä aiheuttavat purentaongelmia sekä pieniä hampaita, jotka puolestaan vaikeuttavat alkuperäistä käyttötarkoitusta. Myöskin suuret pehmeät huulet ovat muuttumassa ohuiksi ja pienikokoisiksi. HEIKKO LAPARAKENNE, LYHYT RINTAKEHÄ JA SUORA ETUOSA. Joustava, pitkä liike häviää, etuaskel lyhenee ja alkaa ns. putoamaan maahan. YLIKOROSTUNEET TAKAKULMAUKSET. Tämä yhdessä suoran etuosan kanssa aiheuttaa liian laskevan selkälinjan. Rotumääritelmän mukainen hieman laskeva selkälinja on ihanteellinen koiran kestävään liikunnan kannalta. Nykyään lisääntyneiden näyttelykäyntien myötä muotiin tullut näyttävämpi liian laskeva selkälinja ei palvele alkuperäistä käyttötarkoitusta kestäväänä lintukoirona. LIIAN RUNSAS JA VÄÄRÄNLAATUIINEN TURKKI. Ulkomuotoon ja näyttelymenestykseen painottuvat jalostusvalinnat ovat tuoneet mukanaan paksun ja runsaan turkin ihannoinnin. Monesti runsas turkki on myös vääränlaatuista, kiharaa tai pumpulimaista. Kasvattajien sekä ulkomuototuomareiden tuli muistaa koiran alkuperäinen käyttötarkoitus. Harvaa nykyajan amerikancockerspanielia pystyisi käyttämään sekä lintukoirona että näyttelykoirona.

Amerikancockerspanieli on RKO-rotu

RKO-lyhenne tulee sanoista rotukohtaiset ohjeet liioiteltujen piirteiden huomioimisesta ulkomuotoarvostelussa. Rotukohtaiset ohjeet (RKO) kiinnittävät huomiota rotutyypin liittyviin tarkkailtaviin riskikohteisiin. Asiakirjan tarkoituksena on lisätä tuomarien tietoisuutta rotutyypin liioitteluun liittyvistä ongelmista. RKO on siten pääasiassa rotumääritelmää täydentävä ohje, ei virhelista eikä myöskään ohjekirja, joka sanelee eri virheitä vastaavat laatupalkinnot. RKO suosittelee tuomareita kiinnittämään huomiota rotukohtaisiin riskikohtiin ja havainnoimaan sekä niihin liittyvät ongelmat että myös näissä suhteissa erityisen terveet yksilöt, pääperiaatteena kritisoinnin sijaan ennaltaehkäisy. Rodulla yleisesti esiintyvät rakenteelliset virheet, jotka eivät ole yhteydessä rotutyypin liioitteluun, eivät ole ensisijaisia perusteita rodun listaamiseen tai sen säännölliseen mainitsemiseen RKO-asiakirjassa.

Tarkkailtavat piirteet liittyvät lähinnä taipumuksesta brakykefaliaan. Amerikancockerspanieleilla tarkkailtavat kohdat ovat 1.

Pää: Lioitellun lyhyt kuono, liian lyhyt ja pyöristynvä kallo, ongelmat purennassa. 2. Silmät: Ulkonevat silmät ja matalat silmäkuopat, runsas kyynelvuoto. Löysät silmäluomet ja epäterveet huulipoimut. 3. Turkki: Lioitellun runsas turkki, virheellinen turkin laatu. RKO:n tavoitteena ovat oikeat pään ja kuonon mittasuhteet, terveet silmät, normaali kyynelvuoto ja oikea purenta. Siihen on kirjattu, että suurta arvoa tulee antaa myös oikean pituiselle rintakehälle ja rintalastalle sekä oikealle turkille. RKO:ssa muistutetaan, että rotumääritelmässä sanotaan turkin olevan "...laadultaan helppohoitoista" eikä se "haittaa koiran käyttöä lintukoirana".

Vuosina 2020-2021 amerikancockerspanieleista kirjattiin yhteensä 52 RKO-raporttia. Raporteissa ei juurikaan mainittu, että tarkkailtavissa piireissä olisi havaittu ongelmia. Raporteista löytyi kolme mainintaa purentaongelmista ja kolme mainintaa löysistä silmäluomista. 58% tuomareista oli kuitenkin sitä mieltä, että rotua on aiheellista tarkkailla edelleen. 13% tuomareista oli sitä mieltä, että amerikancockerspanieleiden ei tulisi olla RKO-listalla. 29% ei osannut sanoa mielipidettään tai oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Yhteenvedon voidaan todeta, että vaikka amerikancockerspanielit ovat RKO-rotu, viime vuosina rodussa ei ole esiintynyt juurikaan ongelmia, joita rodussa tarkkaillaan.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Amerikancockerspanieleille tehty ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma (JTO) hyväksyttiin Suomen Spanieliiliitto ry:n yleiskokouksessa 1980-luvun lopulla. Amerikancockerspanieli oli vielä silloin Suomen Spanieliiliitto ry:n alainen rotu. Uudelleen JTO kirjoitettiin vuonna 2007 Amerikancockerspanielit ry:n ollessa itsenäinen rotujärjestö ja tämä JTO päivitettiin vuosiksi 2012-2013. JTO:ta on siitä eteenpäin päivitetty ja uudistettu Suomen Kennelliiton ohjeiden mukaisesti, edellisin versio **2019-2022**.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Taulukko 1 Käytetyimpien jalostusurosten ja niiden jälkeläisten tutkimustuloksia

Käytetyimmät jalostusurokset ja niiden jälkeläistilastot 2010-21

	synt.	kuollut	Luusto *)	Pentueet	Pennut	2.polvessa	Jälk.yhteensä	Lonkat tutk.	Terveitä	Polvet tutk.	Terveitä	Silmät tutk.
God Bless Vidzhet Vostochnyj Shherbet	2015		C 0/0	10	44	22	44	14 %	33 %	14 %	83 %	14 %
Heavenly Way's Made To Love	2007	2018	B 0/1	7	35	39	35	26 %	33 %	26 %	100 %	26 %
Four Seasons Prince of Paradise	2008	2017	B 0/0	5	29	16	29	10 %	67 %	14 %	75 %	17 %
Galaksi Nothing To Declare	2010	2022	A 0/0	5	28	9	28	18 %	80 %	21 %	100 %	18 %
Statesman Trick Or Treat	2010		C/D 0/0	5	24	71	24	46 %	45 %	46 %	100 %	46 %
Galaksi Grand Slam	2005	2014	B/A 0/0	5	23	32	46	24 %	55 %	22 %	100 %	22 %
Exclamation Miracle On Ice	2012		B 0/0	5	23	2	23	17 %	50 %	17 %	100 %	13 %
Heavenly Way's Autumn Temptation	2012		B 0/0	5	22	20	22	35 %	25 %	35 %	100 %	35 %
Fiddle-Stick's Touch Down	2007	2018	A 0/0	4	21	12	21	19 %	75 %	10 %	100 %	10 %
PBJ's Rock On	2016		C 1/0	4	20	0	20	60 %	50 %	40 %	100 %	25 %
Silverhall Salutation	2010		B 0/0	3	19	12	19	42 %	38 %	42 %	88 %	26 %
Fabelsfee Here We Go Again	2013		C 0/0	5	19	8	19	32 %	0 %	32 %	83 %	32 %
Very Vigie Look At Me	2015		B 0/0	4	19	16	19	21 %	75 %	21 %	75 %	16 %
Fabelsfee Lets Play The Game	2012		B 0/0	5	18	22	28	28 %	20 %	39 %	71 %	28 %
Afire's Cover To Win	2007	2021	C 0/0	5	18	30	18	23 %	60 %	27 %	67 %	23 %
Afterglow Tokyo Joe	2009	2015	C/B 0/0	4	18	52	18	44 %	25 %	56 %	100 %	61 %
Four Seasons Hunique Oh Lord	2011		B/A 0/0	4	16	0	16	6 %	0 %	12 %	50 %	12 %
PBJ's Classic Rock	2018		C 0/0	3	16	0	16	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Heavenly Way's Touch Of Gold	2011	2021	B 0/0	4	15	1	15	25 %	50 %	25 %	75 %	25 %
Charles Dickens These Serene Days	2011		A 0/0	4	15	25	14	47 %	57 %	47 %	86 %	40 %

*) lonkka- ja polvitutkimustulos

Tarkasteltaessa käytetyimpiä uroksia vuosina 2010-21 havaitaan ennestään tuttu ilmiö: selkeä vähemmistö eniten käytetyistä uroksista on Suomessa syntyneitä. Kokonaisjälkeläismäärät vaihtelevat 14 ja 46 välillä. Tarkasteltaessa urosten terveystutkimustuloksia havaitaan positiivisena seikkana, että valtaosa uroksista on silmätarkastettu viimeisen kerran yli 7-8 vuoden iässä. Viiden uroksen viimeisin silmätarkastustulos on 5-vuotiaana tai nuorempana. Yhdellä mainitaan kuolinsyynä glaucoma, silmänpainetauti, ja yksi on saanut 6,5-vuotiaana diagnoosin "muu vähänmerkityksellinen kaihi", muut listan urokset ovat viimeisenkin virallisen silmätarkastustuloksen mukaan terveitä. Lonkkakuvaustulosten suhteen käytetyimpien urosten listalle mahtuu yksi D-lonkkainen (sijalla 5) ja kuusi C-lonkkaista. Jalostusurokset olivat paria poikkeusta lukuunottamatta tervepolvisia. Tarkasteltaessa käytetyimpien urosten jälkeläisten terveystutkimustuloksia käy ilmi, että vain viiden uroksen kuvausikäisistä (yli 1-vuotiaista) jälkeläisistä on lonkkakuvattu enemmän kuin 40%. Muutamalla uroksella yli kymmenen lonkka- ja polvitutkittua jälkeläistä. Tästä on jo vedettävissä jonkinlaisia johtopäätöksiä periyttämisestä. Toivottavasti rodulle saadaan tulevaisuudessa jalostusvalintojen apuvälineeksi käyttöön lonkkaindeksit. Lonkkaindeksien mahdollisuutta tiedusteltiin joitakin vuosia sitten SKL:lta, mutta asia ei ole edennyt.

Taulukko 2 Käytetyimpien narttujen ja niiden jälkeläisten tutkimustuloksia

Käytetyimmät jalostusnartut ja niiden jälkeläistilastot 2010-21

	synt.	kuoll.	Luusto *)	Pentueet	Pennut	2.polvessa	Jälk. yhteensä	Lonkat tutk.	Terveitä	Polvet tutk.	Terveitä	Silmät tutk.
Troy's Winteres Eve Kiss	2016		C/B 0/1	3	18	0	18	0 %		0 %		0 %
Four Seasons My Dream Star	2007		B 0/0	3	18	4	18	6 %	100 %	6 %	100 %	6 %
Arrant Joy Flirt	2010		B 0/0	3	17	20	17	29 %	40 %	35 %	100 %	35 %
Exclamation Some Like It Hot	2016		C/B 0/0	2	15	3	15	67 %	0 %	83 %	100 %	83 %
Very Vigie Lilly Marlene	2015	2020	C 0/0	3	15	12	15	41 %	43 %	18 %	100 %	24 %
Afire's Inez In Trouble	2006	2017	D 0/0	2	14	43	18	56 %	50 %	56 %	70 %	56 %
Niagara Minskaya	2012		C 1/0	3	14	25	14	36 %	60 %	36 %	80 %	36 %
Rubylocks Against All Odds	2014		B 0/0	3	14	4	14	71 %	10 %	71 %	90 %	64 %
Little Sweet Heart Of Dite Louise of Anamericha Color Dream's	2015		C 0/0	2	13	0	16	8 %	0 %	15 %	100 %	15 %
Happy Hullabaloo After Eight	2009		B 0/0	2	13	3	13	31 %	25 %	31 %	100 %	31 %
Serene Dream On Very Vigie	2009	2017	B 0/0	3	13	49	13	38 %	60 %	38 %	100 %	46 %
Exclamation Time For Love	2014		A 0/0	2	13	0	13	15 %	50 %	15 %	100 %	15 %
Exclamation Dusk Till Dawn	2013		C 0/0	3	12	10	12	42 %	80 %	33 %	100 %	25 %
Heavenly Way's Touch Of History	2011		C 0/0	2	12	15	12	42 %	20 %	33 %	100 %	33 %
Very Vigie Late Night Show	2015		A/B 0/0	2	12	0	12	83 %	60 %	67 %	100 %	67 %
Acadia's American Tale	2009	2021	C/B 0/0	2	12	29	12	17 %	50 %	17 %	100 %	17 %
Dix Dax Long Step To Love	2012	2019	C 0/0	2	12	2	12	33 %	50 %	33 %	100 %	42 %
Fabelfee Absolutely Adorable	2014		C 0/0	3	12	0	12	25 %	0 %	25 %	100 %	25 %

*) lonkka- ja polvitulos

18 käytetyimmän nartun jälkeläismäärät vaihtelevat 12 ja 18 välillä (2-3 pentuetta). Nartuista 11 on kotimaassa syntyneitä. Jalostusnarttujen terveystutkimuksia analysoitaessa silmiinpistävää on, että päinvastoin kuin uroksia, narttuja silmätarkastetaan vain harvoin enää vanhemmalla iällä - tämä huomio on tehty jo aiemmin, mutta tilanne on pysynyt samana. 8/18 narttua on silmätutkittu 6-vuotiaana tai vanhempana. 18 käytetyimmän nartun joukossa on 10 C-lonkkaista ja yksi D-lonkkainen narttu. Näille on syntynyt yhteensä 27 pentuetta. Vaikuttaa siis siltä, että nartulle hyväksytään herkemmin C-lonkat kuin urokselle. Polvitutkimustulosten suhteen tilanne on parempi; 18 nartusta 16 on tervepolvisia, kahdella toispuoleinen 1-lausunto.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Rotujärjestön toimenpiteet	Tulos
Populaation koko: - geneettinen monimuotoisuus säilyy - sukusiitosaste pysyy alle 6,25% (5 sukupolvella)	- jalostussuosituksen (ss.max 6,25% 5sp, max jälk.määrä 30, ei suos. uusintayhdistelmiä) - DNA-analyysit ja geenitestaus	- v.2019-22 käytetyistä uroksista yhdellä kokonaisjälkeläismäärä ylittää 30; tarkasteluajanjakson 75 pentueesta 8 ylittyy ss 6,25%; yksi yhdistelmä tehty 4 kertaa, ei muita uusintayhdistelmiä - rotujärjestö ei ole tehnyt DNA-analyysejä, eikä kartoittanut kuinka paljon niitä tai geenitestejä on tehty
Luonne ja käyttäytyminen: - rodun vapautunut, iloinen ja yhteistyökykyinen luonne säilyy - rotu säilyy miellyttävänä perhekoirana	- kartoitetaan kyselyillä - tuomarikoulutuksessa painotetaan luonnetta ja käyttäytymistä - kannustetaan MH-luonnekuvaukseen	- terveystutkimus toteutettu (68 vastausta): - 44% koirista ilmoitettiin olevan avoin ja ystävällinen ihmisille ja eläimille - 35% koirista on joskus osoittanut aggressiivista käytöstä - n. 80% vastanneista ilmoitti olevansa täysin tyytyväisiä koiransa luonteeseen - v.2019-22 MH-

		luonnekuvaukseen osallistunut 10 koiraa
Käyttöominaisuudet: - lintukoiraominaisuudet säilyvät	- kannustetaan MEJÄän ja muihin harrastuksiin, seurataan tuloksia	- MEJÄän saatu uusia harrastajia, kisastartit myös lisääntyneet
Terveys: - pitkäikäisyys - yleisesti sairaudet eivät lisäänty - lonkkaniveltilanne paranee	- tiukennettu PEVISA-ohjelmaa - julkaistu artikkeleita rotujärjestön lehdessä, järjestetty asiantuntijaluento luustoterveydestä - jalostuskoirien käyttöikäsuositus - maksettu tukea jäsenistölle selkävauksiin ja iäkkäiden koirien silmätarkastuksiin	- selkävaukset lisääntyneet - lonkkien osalta tiukennetun PEVISAn vaikutus ei vielä näy kuvaustuloksissa, mutta asenneilmapiiri on jo muuttunut - polvitilanne pysynyt melko hyvänä - yleinen sairaustilanne ennallaan
Lisääntyminen: - luonnollinen lisääntyminen säilyy	- valistetaan kasvattajia luonnollisen lisääntymisen tärkeydestä - seurataan kyselyillä	- toteutunut
Ulkomuoto: - vältetään liioiteltuja piirteitä - turkin oikea laatu ja liioittelematon määrä - rungot eivät saa lyhentyä liikaa	- ulkomuototuomareiden koulutus - RKO käytössä koiranäyttelyissä	- tarkkailtavien piirteiden raportteja seurataan - turkinlaadut parantuneet

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

1.7.2020 alkaen amerikancockerspanielin PEVISA-ohjelma on rajannut jalostuskäytöstä pois polviläusunnon 2 tai huonompi saaneet koirat. Tällaisia koiria on varsin vähän. 2010 ja myöhemmin syntyneitä amerikancockerspanieleita on polvitarkastettu 343 koiraa. Näistä kuusi on saanut polviläusunnon 2. Yhtään 3 tai 4-läusunnon saanutta ei ole.

Lonkkaläusunnoissa edes läusunto D ei ole sulkenut koiraa pois jalostuksesta, mutta D-läusunnon saanut koira on 1.7.2020 alkaen ollut sallittua parittaa vain terveen (A tai B) koiran kanssa.

Silmäsäirauksista jalostuksesta poissulkevia ovat katarakta ja PRA. Vuosina 2010-21 syntyneistä amerikancockereista 21 koiraa on saanut katarakta -läusunnon. Yhtään PRA-tapausta ei ole tarkasteluaikana todettu.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Amerikancockerspanielit ry:n jalostusohjesäännön mukaisesti tavoitteena tulee olla henkisesti ja fyysisesti terve, terverakenteinen ja luonnollisesti lisääntymiskykyinen, rotumääritelmän mukainen amerikancockerspanieli. Rotuominaisuuksista painotetaan erityisesti rodun vapautunutta, iloista ja yhteistyöhaluista luonnetta sekä ulkomuodon luonnollisuuden ja liioittelemattomuuden vaalimista.

Kuten hyvin monen muunkin rodun kohdalla, eräs tärkeimpiä tulevaisuuden päämääriä on säilyttää rodun geneettinen monimuotoisuus. Lähivuosina jalostusvalintoihin toivottavasti saadaan apua geenitutkimuksesta. Koirien geenitutkimus ja sen myötä eri sairausgeenien paikantaminen ja geenitestausta auttavat kasvattajia tekemään oikeita valintoja, kunhan geenitestejä osataan oikein hyödyntää. Tarkoituksenmukaista ei varmasti ole karsia kaikkia sairauksien kantajia pois jalostuksesta siihen meillä ei todellakaan ole varaa! -mutta geenitestausta voidaan käyttää apuna esimerkiksi päätettäessä mitä yksilöitä riskipentueesta jätetään jatkoon. Kun koko pentuetta ei tarvitse karsia jalostuksesta, ei geenipooli turhaan kapene. Samoin rodussa, jossa eri puolilla maailmaa kanta pohjautuu muutaman sukupolven päästä pitkälti samoihin koiriin, saadaan DNA-analyysien perusteella huomattavasti todenmukaisempaa tietoa koirien sukulaisuudesta pelkkiin sukutauluihin verrattuna. Vaikka muutaman sukupolven sukutaulujen perusteella näyttäisi siltä, että amerikancockerspanielit eivät ole kovin sisäsiittoisia, tutkittaessa sukutauluja pidemmälle tilanne vaikuttaa aivan toisenlaiselta. DNA-analyysit mahdollistavat tilanteen todellisen kartoituksen, ja poikkeavan DNA-sormenjäljen omaava koira on geneettisesti ajateltuna varsin arvokas jalostuksessa.

Vaikka amerikancockerspanieli on vuosikymmenien ajan ollut pääasiassa seura- ja näyttelykoira, rodun kotimaassa on viime aikoina alettu uudelleen arvostaa käyttöominaisuuksia, ja erilaisten harrastusmuotojen suosio on nousussa. Sama ilmiö on tuttu Suomessakin. Osittain tähän liittyy se tervetullut seikka, että turkin määrään ja laatuun on alettu kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. Ylettömän runsas ja pehmeä turkki on vaikea harrastuskoiralla. Pitkän aikavälin tavoitteena voisi pitää amerikancockerspanielin säilymistä fyysisiltä sekä psyykkisiltä ominaisuuksiltaan miellyttävänä perhekoirana.

Käytännössä tämä tarkoittaa:

- miellyttävää, iloista ja sopeutuvaista luonnetta. Jenkin tulee olla innokas, vapautunut ja työhaluinen. Arkoja ja aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen, eikä ko. luonteenpiirteet ole hyväksyttäviä
- rotua vaivaavien moninaisten sairauksien pysymistä kurissa niin, että koirista valtaosa eläisi pitkän, terveen elämän
- riittävän laajan geenipohjan ylläpitämistä
- turkkia ei tule jalostaa liian vaikeahoitaiseksi, jolloin se toisaalta rajoittaa liikaa normaalia - koiranelämää ja toisaalta helposti jää tavallisilta ihmisiltä hoitamatta
- on vältettävä äärimmäisyyksien tavoittelua
- on pyrittävä säilyttämään terveluonteinen ja -rakenteinen lintukoira
- tuomarikoulutuksessa tulee kiinnittää huomioita liian lyhyisiin runkoihin.
- turkin laatuun ja määrään on myös kiinnitettävä tuomarikoulutuksessa huomiota.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

JALOSTUKSEN VÄHIMMÄISVAATIMUKSET JALOSTUSYHDISTELMILLE 1.1.2023 ALKAEN:

1. Ikä

- narttu astutushetkellä vähintään 24 kk mutta ei yli 8 v
- uros astutushetkellä vähintään 18 kk

2. Terveys

- PEVISA-ohjelma: Silmätarkastuslausunto ei saa astutushetkellä olla 12 kk vanhempi. Perinnöllistä kataraktaa tai PRA:ta sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Diagnoosi ”muu vähämerkityksellinen kaihi” ei kuitenkaan sulje koiraa jalostuksesta. Molemmilla vanhemmilla on oltava astutushetkellä virallinen polvitutkimustulos. Rekisteröinnin raja-arvona on patellaluksaation aste 1. Molemmilla vanhemmilla on oltava astutushetkellä virallinen lonkkakuvauslausunto.

Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkadysplasian aste C.

- virallinen selkäkuvaustulos LTV:n osalta: Tuloksen LTV1-4 saanutta koiraa tai koiraa, jolla ei ole virallista selkäkuvaustulosta, suositellaan käytettäväksi jalostukseen vain LTV0 -tuloksen saaneen koiran kanssa.

3. Näyttelytulokset

Vähintään toisella ERI ja toisella EH / hyväksytyt jalostustarkastus tai molemmilla hyväksytyt jalostustarkastus

4. Sukusiitos

Jalostusyhdistelmien sukusiitosprosentin tulee olla alle 6,25% laskettuna viiden (5) sukupolven mukaan

5. Populaation monimuotoisuus

- Suositus yksittäisen koiran enimmäisjälkeläismäärälle on 25. Koiraa, jolla on jo 25 jälkeläistä, ei suositella enää käytettäväksi jalostukseen. Ulkomaisten koirien kohdalla sovelletaan jälkeläismääriä Suomessa.

- Jalostustoimikunta ei suosittele uusintayhdistelmiä.

Ulkomaisille uroksille on olemassa pysyvä poikkeuslupa: Voimassa oleva silmätutkimus riittää ilman tunnistusmerkintää, poikkeuksena hyväksytään USA:ssa saatu (lopullinen) lausunto 7-vuotiaana. Ei vaadita lonkka-eikä polvitutkimustulosta.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Amerikancockerspanieleilla on voimassa PEVISA-ohjelma, jolla pyritään varmistamaan terveitä koiria tulevaisuudessakin. PEVISA-ohjelmaan kuuluvat silmä-, polvi- ja lonkkatutkimukset. Tutkimukset tulee olla voimassa astutushetkellä ja silmälausunto ei saa olla vuotta (1) vanhempi.

Tietoa rodun terveydellisestä tilanteesta ja rodulla ilmenevistä ominaisuuksista rotujärjestö kerää terveys- ja pentuekyselyillä. Kyselyt löytyvät rotujärjestön kotisivuilta. Kasvattajille lähetetään myös suoraan pentuekyselylomake täytettäväksi erikseen sovittuina ajanjaksoina.

Rotujärjestö pyrkii järjestämään kerran vuodessa vaihtelevalla ajankohtaisella aiheella koulutus/luentopäivän jäsenistölleen. Teema ja aihe vaihtelevat vuosittain. Tuomarikoulutusta tullaan järjestämään tarpeen mukaan.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Populaatio

<p><u>Vahvuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- meillä kasvatustyö pienimuotoista ja harrastuspohjalla, melko ”tervejärkistä”- tällä hetkellä ei varsinaisia siitosmatadoreja, paljon uroksia, joilla muutama pentue	<p><u>Heikkoudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- pienehkö geenipooli- parin sukupolven päästä sukutauluista löytyy huomattavan paljon samoja koiria- tuontikoirat usein samaa sukua kuin kannassamme jo on- jonkin verran Suomessa hetken näyttelykiertueella olevia koiria, joita ei kuitenkaan välttämättä käytetä siitokseen
<p><u>Mahdollisuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- uuden jalostusmateriaalin ”löytäminen” rodun kotimaasta ja muualtakin maailmasta melko helppoa, rotu on yleinen- käyttämättömiä hieman iäkkäämpiä uroksia; yleensäkin vanhojen terveiden koirien käyttöä suosittava- tiedotus!- kasvattajien ja harrastajien yhteistyö yli rajojen lisääntyy jatkuvasti	<p><u>Uhat</u></p> <ul style="list-style-type: none">- pelkkään ulkonäköön perustuva jalostus- kannan pieneneminen liikaa- tuonti- ja lainakoirien taustoista ei aina ole riittävästi tietoa saatavilla- terveystutkimusten verrattavuus / luotettavuus / julkisuus eri maissa

Luonne

<p><u>Vahvuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- valtaosa koirista todella mukavaluonteisia, tasapainoisia koiria, joilla myös työskentelyhalukkuus tallella- rodulle tyypillinen sinnikkyys	<p><u>Heikkoudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- arasti ja myös aggressiivisesti käyttäytyviä koiria on, ja niitä käytetään jopa jalostukseen- rodun edustajia luonnetestattu / MH-luonnekuvattu varsin vähän- näyttelytilanne käytännössä ainoa julkinen ”luonteen mittari” – täysin riittämätön
<p><u>Mahdollisuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- luonne todennäköisesti pysyy hyvänä, koska se on jenkin ”valttikortti”- jenkin suosio harrastuskoirana eri lajeissa on lisääntynyt, luonteenpiirteiden merkitys korostuu ja niiden arviointi helpottuu- kasvattajien merkitys toisaalta jalostusyksilöiden valinnassa ja toisaalta pennunostajien opastamisessa korostuu	<p><u>Uhat</u></p> <ul style="list-style-type: none">- jos luonneongelmat yleistyvät, rodun suosio laskee- pieni ja söpö seurakoira, jonka ei oleteta tarvitsevan koulutusta- pidetään passiivisena ”sohvakoirana” vaikka aktiivinen rotu

Terveys

<p><u>Vahvuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Suomessa jalostusmateriaali kattavasti terveystutkittu, tulokset julkisia- myös vapaaehtoiset tutkimukset kuten selkäkuvaukset lisääntyneet kiitettävästi	<p><u>Heikkoudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- jalostuskäytön ulkopuolella olevia koiria tutkitaan edelleen melko vähän- tiedonkulku ulkomailta joskus heikkoa- tervelonkkaisten koirien pieni osuus- perinnöllinen katarakta vaikea vastustaa, koska periytymismekanismeja ei tunneta ja ilmenee usein melko iäkkäänä
<p><u>Mahdollisuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- geenitestaukset toivottavasti tulevaisuudessa perinnöllisten sairauksien vastustamisessa apuvälineenä- kasvattajien avoin keskustelu ja yhteistyö- kannustusta terveystutkimuksiin- kasvattajien tiedon lisääminen koulutuksilla	<p><u>Uhat</u></p> <ul style="list-style-type: none">- sairaudet saattavat päästä yleistymään, jos ongelmia ilmenee suositun siitosuroksen jälkeläisissä- karsinta on välttämätöntä terveyden edistämiseksi, mutta liian tiukka karsinta kaventaa geenipoolia- sairauksista ei puhuta avoimesti

Rakenne ja ulkomuoto

<p><u>Vahvuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- tasainen laatu, lukuisia hyvätasoisia koiria eri linjoista- muutamia huippuyksilöitä- koirat aiempaa tasapainoisempia- koko yleensä rotumääritelmän mukainen	<p><u>Heikkoudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- hampaistoon ja puretaan kiinnitettävä huomiota- turkin laatuun ja määrään kiinnitettävä huomiota- etuosissa parannettavaa- lyhyet rintakehät- jonkin verran pystyjä lantioita
<p><u>Mahdollisuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none">- tuomarikoulutus- tason säilyttäminen mahdollista	<p><u>Uhat</u></p> <ul style="list-style-type: none">- trimmauksen kehittyessä rakenteen virheet ja huono turkinlaatu jossain määrin peitettävissä- jos turkin laatuun ei kiinnitetä huomiota, perusylläpito liian vaikeaa → hoitamattomien koirien määrä lisääntyy- turkin viimeistelyn merkitys näyttelymenestyksessä ylikorostunut- ”tavalliselle koiranomistajalle” kynnyksen näyttelyyn viemisestä korkea turkin takia → koiria ei näe näyttelyissä → kokonaiskuvan saaminen rodun tasosta vaikeaa

Varautuminen ongelmiin

<u>Riski</u>	<u>Syy</u>	<u>Miten vältetään</u>	<u>Toteutuessaan merkitsee</u>
Pelkästään ulkomuotoon perustuva jalostus	Kasvattajien välinpitämättömyys ja / tai tietämättömyys	Kerätään ja jaetaan tietoa rodun terveydestä	Terveys- ja luonneongelmat lisääntyvät → rodun suosio laskee
Rekisteröinnit laskevat liikaa	Vaikeahoitoinen, maineeltaan sairas?	Lisätään informaatiota rodusta	Kanta pienenee liikaa, jalostus vaikeutuu
Koiria päätyy ihmisille hetken mielijohteesta	Liian ”söpö” koira	Lisätään informaatiota rodusta	Pitovaikeusongelmat ja kodinvaihtajat lisääntyvät

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

<u>Vuosi</u>	<u>Tehtävä / toimenpide</u>
2023	- laaditaan ihanneprofiilit luonnetestille, MH-luonnekuvaukselle ja jalostustarkastuksille sekä hyväksytetään ne SKL:ssa - järjestetään luentopäivä ja mahdollisesti joukkosilmätarkastus
2024	- uusitaan luonne- / käyttäytymiskyselykaavake, toteutetaan kysely - järjestetään jalostustarkastustilaisuus
2025	- uusitaan terveys- ja pentuekyselykaavakkeet, toteutetaan kyselyt - järjestetään harrastaja- / jalostuspäivä tai luento
2026	- analysoidaan kyselytutkimukset - valmistellaan JTO-päivitys vuosille 2028-2031 ja toimitetaan se SKL:n ennakkotarkastettavaksi
2027	- JTO:n päivitys 2028-2031 hyväksytetään hallituksessa ja toimitetaan SKL:oon - järjestetään jalostustarkastus

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Rotujärjestö seuraa vuosittain PEVISA-ohjelmaan kuuluvien terveystilastojen kehittymistä ja tarpeen vaatiessa ryhtyy toimenpiteisiin kasvattajien ja koiranomistajien tiedottamiseksi ja neuvomiseksi.

7. LÄHTEET

American Spaniel Club: Guidelines For Breeding And Purchasing Cocker Spaniels, Revised October, 1996 -Revised from April, 1989 A release from the A.S.C. Health Registry Committee -Judy Iby, R.V.T., Chairman, and Kerry L. Ketring, D.V.M. Diplomate American College of Veterinary Ophthalmologists
Barnett, K.C (1978) Hereditary cataracts in the dog J. Small Anim Prct 19: 109-120
P. Bedford, WSAVA 2003 Congress Amerikancockerspanielikerho ry:n vuosikirja 1981 terveystarkastus vuosina 1997/2000, 2001, 2005, 2010 – 2012, 2013 pentuekyselyt 2012, 2013 KoiraNet (tilastot otettu 04/2022)

8. LIITTEET

Rekisteröintien ja jalostuspohjan vuositilastot sekä käytetyimmät jalostuskoirat Yleisimmät kuolinsyyt Pentuekyselyn yhteenveto Urosten ja narttujen jälkeläistilastot Amerikancockerspanielin rotumääritelmä (suomennos)